

UVODNA RIJEČ

Za koga glasaju stariji?

Piše: Jasna A. Petrović

Stanovništvo ubrzano stari te u Hrvatskoj, što umirovljenika razne dobi, što starijih od 65 godina, barem četvrtina glasača pripada u tu dobno-interesnu skupinu. Za koga će onda hrvatski umirovljenici glasati na ovogodišnjim parlamentarnim izborima, glavnima u ovoj višestruko izbornoj godini, jer na tim se izborima praktički bira vlada koja će upravljati državom i odlučivati o smjeru donošenja zakona? U kojoj mjeri se biračke karakteristike u Hrvatskoj razlikuju po dobi, odnosno po demografskim kohortama? Koje su to najvažnije odrednice glasovanja i tko će se više okrenuti ulijevo, a tko udesno?

Hoće li stariju populaciju prvenstveno zanimati jesu li im ovi ili oni, dok su bili na vlasti, dali veće mirovine i neka nova prava ili će glasati prema stranačkoj sklonosti? Ako „briju“ na antifašizam, partizane i red i mir, hoće li glasati za tradicionalne socijaldemokrate, mada su kod nas podijeljeni u dva odvojena krila? Ili će ih privući čelnici Domovinskog pokreta s pozivima na podjele, pucanje po migrantima i oštru zabranu pobačaja?

Novija znanstvena istraživanja potvrđuju kako se dob može smatrati nečim što generira profiliranje i polarizaciju političkih stavova i obrazaca ponašanja, te kako se stariji birači više vezuju za stranke, čak oko 55 posto njih, dok oko 80 posto mladih političke stranke uopće ne uzima kao važno polazište svog odabira. Budući da su stranke primarni mehanizmi transferriranja pojedinih dimenzija društvenih rascjepa u političke preferencije, stariji su glasači puno pouzdaniji i vjerniji.

Možda je izbor Možemo na čelo glavnog grada, i to poglavito s masovnim izlaskom i potporom starijih građana, na neki način anomalija, koja se ne mora, a moguće i neće, ponoviti. Naime, i mladi i stari preziru isključivost, bilo da je to po vjerskoj, nacionalnoj ili NOB-ovskoj osnovi. Mlađi birači više apstiniraju ili glasaju za nove stranke koje nisu formirane unutar dominantnih društvenih rascjepa, ne privlače ih autoritarnost, pa čak niti ocjena efikasnosti izvršne vlasti. Oni zaboravljaju kako je jedna od kazni za nesudjelovanje u politici upravo to da završite tako da vama vladaju nestručni političari.

Poznato je da loši političari bivaju izabrani zahvaljujući dobrim građanima koji ne izlaze na izbore, pa su zato stariji oni vjerni glasači. Oni su k tome skloniji odmjeriti učinjeno za vrijeme bivanja neke stranke i pojedinca na vlasti, procijeniti obećanja, razmjere korupcije i kriminala, neprave i diskriminacije.

Stariji će tako, vrlo vjerojatno i ovoga puta glasati podijeljeno po pola za centristički HDZ od kojega znaju što mogu očekivati i s ponešto bojazni za lijevi, ali raštamani i podvojeni, socijaldemokratski blok. Plenković je mudro prihvatio prijedloge umirovljeničkih udruga da ipak pred Božić izađe s još jednim dodatkom i ponekim obećanjem, pa ublažio očaj i bijes najsiromašnijih umirovljenika, od kojih je svaki treći u zoni siromaštva. Istom je logikom privukao i ženske pokrete i mnoge druge interesne grupacije.

No, penzija je ipak najviše. I oni rjeđe apstiniraju, ponosno odlaze na birališta u izglancanim cipelama, sa stavovima ojačanim emisijama s tradicionalne televizije i radija, a tek manji broj i s društvenih mreža, jer su još uvijek isključeni iz digitalnog društva. Teško da će taj oprezni, često ranjen i razočaran segment populacije biti sklon eksperimentima s novim strančicama i velikim bukačima. Oni su za „mirnu“ demokraciju bez velikih promjena, no to samo znači da se nama neće vladati bolje nego što to zaslužujemo. Naposljetku, dostojanstvo čovjeka u njegovom pravu na izbor. Pa što bude.

U OVOM BROJU:

REAKCIJA VLADE NAKON
OTVORENOG PISMA SUH-a

**Isplaćen i 7. dodatak
pred Božić**

ZAKONSKE POBOLJŠICE U
NOVOJ GODINI

**Sve što trebate znati
u vezi mirovina u
2024. godini**

INTERVJU

**BOJAN KLAPČIĆ, psiholog, udruga
za ravnopravno roditeljstvo**

**Baku i djeda
svako dijete
treba**

STATISTIČKE MANIPULACIJE

**Koja je stvarna
vrijednost mirovina**

DISKRIMINIRANE UMIROVLJENICE

**Smanjen rodni
jaz u mirovinama!
Plenković obećava i više**

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

Isplaćen i 7. dodatak pred Božić

Krajem studenog 2023. godine, na 14. sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, ministar rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Marin Piletić praktički je jednostranim odlukama priopćio predstavnicima umirovljenika kako će od šest zahtjeva umirovljeničkih udruga tek djelomično i modificirano na štetu umirovljenika „usvojiti“ dva zahtjeva, i to bez davanja rokova za realizaciju. Neke su se stvari pomakle s mrtve točke, pa su umirovljenički predstavnici bili djelomično zadovoljni pomacima u vezi poboljšanja formule usklađivanja, kao i novim pristupom budućem godišnjem dodatku koji bi sada primali svi umirovljenici.

Ne može, pa ipak može

No, umirovljenički predstavnici očekivali su isplatu jednog takvog mirovinskog dodatka već za ovaj Božić, no dobili su odgovor da se to može realizirati tek u 2024. godini. Ponukani brojnim pozivima umirovljenika koji su zahtijevali dodatak pred Božić, kao i ignoriranjem većine zahtjeva umirovljeničkih udruga, Sindikat umirovljenika Hrvatske 13. prosinca 2023. poslao je otvoreno pismo ministru Piletiću i Vladi RH u kojem navodi zašto je nezadovoljan odnosom tog ministarstva prema umirovljenicima.

U pismu piše kako ministar nije bio sklon raspravljati, već je sam odlučio da će se tzv. 13 mirovina isplatiti tek sljedeće godine, svima, ali po novom modelu gdje će se isplaćivati prema godinama ostvarenog staža, i to sa smiješno niskih 5 eura po godini staža. Tako će umirovljenici s malo staža, npr. za 15 godina, dobiti 75 eura godišnjeg dodatka, a oni sa 40 godina 200 eura.

„Ne, s takvim modelom računice umirovljenici nisu zadovoljni, a nije niti SUH. Kakav bi to dodatak dobili korisnici invalidskih mirovina koji imaju, ne svojom krivnjom, npr. osam godina staža? Nadalje, Vašom matematikom se izjednačuje 35 godina rada nekog obrtnika koji je uplaćivao minimalne doprinose (i usput sagradio kuću i vikendicu s bazenom) i 35 godina rada nekog radnika ili liječnika koji je uplaćivao duplo više od njega. Zbog toga smatramo da je potrebno utvrditi godišnji dodatak na bazi godina staža i uplaćenih doprinosa, odnosno u visini 40 posto individualne mirovine svakog umirovljenika. S time da bi se za one s nižim mirovinama trebalo dodatno pobrinuti drugom socijalnom mjerom“, stoji u pismu SUH-a ministru te dalje piše kako zbog njegove računice kako su zahtjevi umirovljenika preskupi, ovaj Božić mnogi će stari provesti sami za polupraznim stolovima, bez mogućnosti da na obiteljski ručak pozovu djecu i unuke, bez prava na obitelj.

Državni tajnik reagirao

„Zar doista mislite da se toj napaćenju i najsiromašnijoj populaciji tako treba čestitati Božić?“, piše u pismu. SUH nije stao samo na pismu, pa je potaknut stotinama telefonskih poziva nezadovoljnih umirovljenika koji su zagušili SUH-ove linije, a koji su očekivali pred Božić dodatak na mirovinu, te poruke nezadovoljstva u direktnom kontaktu prenio državnom tajniku Ivanu Vidišu. Ideja je očito pala na plodno tlo, pa je Vlada već 21. prosinca odlučila isplatiti i sedmi po redu dodatak na mirovine, a

ispravila je i dio nepravde, pa su tako po prvi put oni s mirovinama od 700 do 840 eura ušli u cenzus, pa im je isplaćeno 50 eura.

Iako SUH ne može biti skroz zadovoljan, jer dodatak neće dobiti svi umirovljenici, 791.477 umirovljenika je dobilo dodatak između Božića i Nove godine, a u ožujku će taj dodatak dobiti i preostale kategorije, još oko 40.000 umirovljenika. Ukupno je riječ o 830.000 umirovljenika, od čega je gotovo 90.000 novih dobilo „božićnicu“ SUH-ovom upornošću, dakako i dobrom voljom Vlade. Da li je ta dobra volja posljedica skorašnjih izbora, nije ni bitno, bitno je da se pomoglo umirovljenicima. Dapače, upravo zbog nadolazećih izbora SUH očekuje da se pozitivno riješe i drugi zahtjevi umirovljeničkih udruga.

Podsjetimo, prvi naš zahtjev bio je da se mirovine odmah počnu usklađivati, da se sa sadašnje formule (70-30) prijeđe na usklađivanje u 100-postotnom iznosu povoljnijeg indeksa rasta - cijena ili plaća, a da se za one najugroženije uvede i socijalni faktor povećanja mirovine. U zahtjevu smo tražili i da se dvaput godišnje uvede izvanredno konvergencijsko usklađivanje, kako bi se svima koji su umirovljeni nakon 1.1.1999. isplatio preostali dug zbog pogrešnog izračuna prve aktualne vrijednosti mirovine (AVM) od 10,5 posto. Takvom se mjerom htjelo kroz pet godina dosegnuti cilj koji je u svojim temeljnim dokumentima postavio HDZ od 60 posto udjela prosječne mirovine u prosječnoj plaći, a što je ujedno i prosjek EU.

Poniženi i marginalizirani

No, na kraju je ministar na sjednici Nacionalnog vijeća pristao jedino na promjenu formule usklađivanja mirovina (85-15) koja neće donijeti neki značajniji pomak, pogotovo ne onima s nižim mirovinama, a upravo od takvih dnevno primamo više desetaka poziva i iskaza nezadovoljstva. Preskočio je i zahtjev umirovljenika koji su, ne svojom krivicom, morali ići u prijevremenu mirovinu zbog stečaja i propasti tvrtke tijekom hrvatske privatizacije, da bi zatim godinama bili nezaposleni do prinudnog prijevremenog umirovljenja, jer ih nitko u zrelijim godinama nije htio zaposliti.

„Za njih 210 tisuća smo, ministre, tražili da se ukine doživotna penalizacija zbog prijevremenog umirovljenja u trenutku kada ispune uvjet dobi za starosnu mirovinu, što bi u 2024. godini iznosilo 168 milijuna eura. Nepravda je da prijevremeni umirovljenici, koji imaju više godina ostvarenog staža nego starosni umirovljenici, budu doživotno penalizirani i imaju niske mirovine“.

Nejasno je i zašto je ministar kazao kako nije pravno moguće da se svim umirovljenim majkama prije 1.1.2019. ne prizna šest mjeseci staža po rođenom djetetu, kad se ne traži retroaktivna primjena. Za kraj, SUH je zatražio od ministra Piletića i Vlade da ozbiljno razmotre svoje politike prema umirovljenicima, jer su ovako poniženi, marginalizirani i podcijenjeni.

„Nezadovoljstvo umirovljenika uoči višestrukih izbora nije previše mudro potpirivati. A ono je već tu, svaki dan na društvenim mrežama, na telefonima, u pismima. Njihov očaj, čini se, samo ne dolazi do vaših ušiju“, stoji na kraju pisma.

Sve što trebate znati u vezi mirovina u 2024. godini

Sindikatski umirovljenika Hrvatske u svom programu rada ima pedesetak zahtjeva u kojima traži poboljšanje prava za umirovljenike i starije osobe, a kad bi se ispunili svi oni, život umirovljenicima bio bi kudikamo bolji, ali nažalost Vlada ispuni tek nekoliko zahtjeva godišnje, pa je dinamika rješavanja umirovljeničke problematike nezadovoljavajuća, no ne znači da se neke bitne stvari ne riješe.

Tako će 2023. godina prije svega ostati zapamćena po povećanju obiteljskih mirovina za 10 posto za 300.000 umirovljenika, ali i novog modela prema kojem je gotovo 100.000 umirovljenika uz svoju dobilo i dio mirovine preminulog supružnika. Ostale promjene nisu značajno utjecale na povećanje standarda većine umirovljenika, te većina njih ne može normalno živjeti iz mjeseca u mjesec, od mirovine do mirovine. No, spomenut ćemo da su podignute najniže mirovine za tri posto, ukinut je dodatni doprinos za zdravstveno osiguranje za one s mirovinama koje su više od prosječne plaće, a prepolovio se i još jedan dugogodišnji krizni namet za određene kategorije umirovljenih prema posebnim propisima kad bi prešli 3.500 kn.

Borba SUH-a i Matice umirovljenika nije stala u 2023. godini, pa se putem Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, radnim skupinama ili u direktnim kontaktima s predstavnicima Ministarstva rada i mirovinskog sustava i Vlade izborne neke važne promjene koje su stupile na snagu u 2024. godini:

Putem radne skupine u kojoj su sudjelovali i predstavnici umirovljeničkih udruga ublažili su se uvjeti za ostvarivanje nacionalne naknade za starije osobe za one koji sa 65 godina nemaju mirovinu ili ne primaju zajamčenu minimalnu naknadu. Tako je tri godine nakon stupanja na snagu zakona stigla izmjena prema kojoj uvjet neprekinutog prebivališta u Hrvatskoj nije više 20, već 10 godina, zatim je povišen cenzus na 300 eura po članu kućanstva, te je podignut iznos te naknade sa 120 na 150 eura, ali će se nastaviti i dalje usklađivati na početku svake godine, počevši od 2025., i to u skladu s rastom inflacije. Procjene su da će se broj od sadašnjih oko 7.000 korisnika udvostručiti. Također, nacionalnu naknadu ne mogu dobiti oni kojima je priznato pravo na uslugu smještaja prema propisima o socijalnoj skrbi, ili osobe koje su sklopile ugovor o dosmrtnom ili doživotnom uzdržavanju kao primatelj uzdržavanja, osim ako dokaže da je pokrenuo postupak za raskid, utvrđenje ništetnosti ili poništenje ugovora. Novost, za koju su se također izborile umirovljeničke udruge, je da će oni koji zatraže moći tu naknadu konačno dobivati putem pošte.

Još jedna radna skupina u kojoj su bili predstavnici umirovljenika, ovaj put za izmjene Zakona o obveznim odnosima također je odradila dobar posao, jer su izmijenjeni zbunjujući nazivi ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju zbog čega 85 posto osoba nije znalo razlikovati te dvije vrste ugovora, te se sada nazivaju Ugovor o doživotnom uzdržavanju (uz prijenos imovine nakon smrti) i Ugovor o dosmrtnom uzdržavanju (uz istodobni prijenos imovine), čime se odražava sama bit tih ugovora. Sklapanje takvih ugovora, a godišnje ih se sklopi od 7.000 do 11.000, od kojih se veliki broj ne izvršava, postao je širom razvijen lešinarski biznis. U nekim slučajevima osobe u ulozi uzdržavatelja su potpisivale na desetke, pa i stotine takvih ugovora, a da zapravo nisu skrbile o starima. Zbog toga je SUH godinama tražio da se ukinu ugovori o dosmrtnom, a donormiraju ugovori o doživotnom uzdržavanju, a što je sada djelomično i uvaženo. Tako se zalaganjem SUH-a u 2024. godini ograničava broj ugovora o doživotnom uzdržavanju i ugovora o dosmrtnom uzdržavanju koji može sklopiti jedan davatelj

uzdržavanja odnosno primatelj uzdržavanja, tako da jedan uzdržavatelj može sklopiti najviše tri takva ugovora. Zbog toga se ustrojava i registar ugovora o uzdržavanju kod Hrvatske javno-bilježničke komore. Dodatna je i zaštita za primatelja dosmrtnog uzdržavanja što se sada određuje i sadržaj uzdržavanja, kojim se npr. određuje i mjesto stanovanja primatelja uzdržavanja.

Posljednje krizne mjere koje je još 2010. uvela Vlada Jadranke Kosor 2010. godine s prvim danom 2024. su konačno ukinute i za oko 96.000 umirovljenika s posebnim propisima, od čega za oko 63.000 branitelja. Podsjetimo, kad bi im mirovina prešla 3.500 kuna oduzimalo im se do 10 posto mirovine. Vlada je odlučila konačno ukinuti taj porez, ali u dva roka zbog čega je SUH tražio da se cjelokupni porez ukine već 1. srpnja 2023. kada je Vlada prepolovila taj porez na 5 posto, a sada ga konačno i ukinula u izbornoj godini.

Da ne ispadne da je samo uvažavala zahtjeve umirovljeničkih udruga, Vlada je nastavila s politikom reanimacije propalog projekta 2. stupa, pa su tako izmijenjena čak četiri zakona kako bi se privukao što veći broj umirovljenika da pri umirovljenju izaberu dvostupačnu mirovinu, iako ih je u protekloj godini čak 80 posto izabralo mirovinu samo iz prvog stupa, a realno za oko 90 posto njih je prvi stup isplativiji. No, Vlada je odlučila baciti novi mamac, pa je tako povećala iznos instant isplate keša sa 15 na 20 posto ušteđenih sredstava iz 2. stupa kako bi privukla i one kojima dvostupačna mirovina nije povoljnija, ali im treba novac. Također, da bi ojačala drugi stup, Vlada je sada izjednačila dodatak na osnovnu mirovinu s onima iz prvog stupa, pa umjesto 20,25 posto, on sada iznosi 27 posto i za drugi stup. Tako sada Vlada kao Superhik iz proračuna nagrađuje i desetak posto onih koji su imali iznadprosječna primanja i imaju iznadprosječne mirovine. SUH i dalje nastavlja borbu da se drugi stup pretvori u dobrovoljni.

Također je sporno što se mogućnost ostvarivanja prava na invalidsku mirovinu proširuje na sve ratne vojne invalide Hrvatskog vijeća obrane (HVO) kojima se u postupku vještačenja u Hrvatskoj utvrdi gubitak radne sposobnosti. Za umrle pripadnike HVO-a koji su u trenutku smrti imali hrvatsko državljanstvo i prebivalište u Hrvatskoj moći će se ostvariti pravo na troškove ukopa.

Od sada će i branitelji koji primaju iznos najniže mirovine i oni s invalidskom mirovinom moći raditi do pola radnog vremena uz puni iznos mirovine. Do pola radnog vremena, uz primanje pune obiteljske mirovine, moći će raditi i članovi braniteljskih obitelji koji primaju obiteljsku mirovinu, najčešće supruge. Do sada nije bilo te mogućnosti, a u slučaju zapošljavanja mirovina se obustavljala. Udovice umrlih hrvatskih branitelja moći će ostvariti obiteljsku mirovinu kad napune 50 godina bez obzira na to koliko su godina imale u trenutku njegove smrti.

S novom godinom povećao se i uvjet dobi za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu za žene, te iznosi 63 godine i 6 mjeseci. Dodani staž za majke povećat će se, prema najavi samog premijera, na 12 mjeseci po djetetu. Povećan je i cenzus za ostvarivanje besplatnog dopunskog zdravstvenog osiguranja, 475,12 eura za samca te 379,49 eura po članu obitelji. Vlada je u ovoj godini uvela i pilot-projekt besplatnog putovanja vlakovima za umirovljenike i osobe starije od 65 godina.

SMANJEN RODNI JAZ U MIROVINAMA: Plenković obećava i više

Nije nepoznato da žene imaju u prosjeku niže plaće od muškaraca, ali tek se pravi razmjeri rodne diskriminacije prepoznaju u mirovini. U Europskoj uniji su prosječne mirovine za žene još 2018. godine iznosile 30,1 posto manje od „muških“. U zapadnoeuropskim zemljama je rodni jaz u mirovinama daleko viši, čak i više od 40 posto u nekim zemljama (Nizozemska, Luksemburg, Njemačka itd.). U bivšim socijalističkim zemljama rodni jaz u mirovinama je bitno niži, čak do vrlo niskih 2 posto (Estonija), 10 posto u Mađarskoj, a jedina zapadnoeuropska zemlja s niskim rodni jazom u mirovinama je sa 7 posto bila samo Danska.

I dok su u većini zemalja te razlike u mirovinama s vremenom opadale, Hrvatska je bila sve do 2019. godine među zemljama u kojima je rodni jaz rastao za prosječno 2 postotna poena, te je stoga bilo potrebno poduzeti neke mjere. Primjerice, umirovljenice su bile među onima koje su imale relativno mali staž (najčešće zbog reproduktivne funkcije i odlaska na porodiljske dopuste i bolovanje za djecu), bila su većina među korisnicima najniže mirovine, a vrlo niske su bile u prosjeku i obiteljske mirovine, gdje žene također čine većinu.

Kompenzacija za roditeljstvo

Konačno, za vrijeme ministra rada i mirovinskog suda Josipa Pavića došlo je do prvih promjena, te je uveden dodani staž od 6 mjeseci po djetetu, svojevrstan oblik „rodne kompenzacije“ za majke koje su zbog djece primale niže plaće, a nastavno i niže mirovine. Istina, riječ je o vrlo niskoj kompenzaciji, koja po djetetu podiže mirovinu za nešto niže od dva posto. No, nije to jedina mjera koje je utjecala na to da je u Hrvatskoj došlo do smanjenja rodnog jaza. Naime, od 1. siječnja 2019. podignuta je najniža mirovina za 3,13 posto, a od 1.1.2023. još za sljedećih tri posto. Zatim su porasle za deset posto obiteljske mirovine, te je uveden i obiteljski dodatak od prosječno 100 eura. Time su porasle upravo one kategorije mirovina u kojima su velika većina – žene.

I eto, od 2018. godine, kad je prema izračunu europskog projekta Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova rodni jaz u mirovinama izračunat na sveukupnim mirovinama na 24,9 posto, u prosinca 2023. godine smo uz pomoć Alena Bučića iz HZMO došli do novog izračuna rodnog jaza i to od samo 20 posto na sveukupnim mirovinama, u koje su uračunate i tipično „muške“ dvostruko više mirovine prema posebnim propisima. Kad se odbiju takve „povlaštene“ mirovine, jaz je samo 15,1 posto. Hrvatska je time postala očiti primjer kako se uz male korekcije iz više smjerova može smanjiti rodna diskriminacija u starijoj dobi.

Dijete za nula bodova

Međutim, diskriminacija i kad je smanjena, ostaje diskriminacija. K tome, ona nije samo pitanje rodne diskriminacije, već i diskriminacije unutar istoga spola. Hrvatska

je tome primjer. Naime, ministar Pavić je na savjet svojih najbližih stručnih suradnika omogućio roditeljsku kompenzaciju samo umirovljenicama koje su se umirovile nakon 1.1.2019. godine, dok su zanemarena roditeljska prava svih majki koje su umirovljene i jedan dan ranije. Njihova djeca vrijede – nula bodova! Čudna politička odluka vladajućih i tvrdoglavost činovnika u ministarstvu da je tako zakonski bilo jedino moguće. Malo sutra!

Sindikata umirovljenika četiri godine zahtijeva da se ne diskriminiraju umirovljene majke i njihova djeca, već da se svim umirovljenicama, neovisno o datumu umirovljenja, omogući pravo na dodanih šest mjeseci staža po djetetu. No, do sada ništa od toga. Tako imamo djecu koja vrijede za svoje majke u penziji – nula bodova, pa djecu majki koje su se umirovile nakon 1.1.2019. – 6 mjeseci po djetetu, a sada stiže i nova zbrka.

Tri „vrste“ djeteta

Premijer Plenković je u prosincu 2023., nakon što su umirovljeničke udruge ponovile svoje zahtjeve za izjednačavanje prava na priznavanje šest dodanih mjeseci staža po djetetu svim umirovljenicama, neovisno kojeg su se datuma umirovile, najavio je da će se priznati zakonskim izmjenama 12 dodanih mjeseci staža po djetetu. Svako je za pozdraviti udvostručenje te kompenzacije, jer bi se time još donekle smanjio rodni jaz u mirovinama. No, ostaje otvoreno pitanje: da li će se time uvesti treća „vrsta“ djeteta? Hoće li uz nula bodova i šest mjeseci, sada još novije umirovljeni imati djecu koja „vrijede“ 12 mjeseci?

Nadamo se da će zaustaviti donošenje odluka koje proizvode daljnju diskriminaciju žena, te, bez zahtjeva za retroaktivnu primjenu takvih odluka, utvrditi da se datumom donošenja takve izmjene, svim trenutno umirovljenima, kao i buduće umirovljenima, priznaje 12 dodanih mjeseci po djetetu. Time bi se napravio novi korak ka smanjenju rodne diskriminacije. Plenkoviću, čujete li?

Jasna A. Petrović

HRVATSKA STRANKA UMIROVLJENIKA

U borbu za novi parlamentarni status

Glas umirovljenika pratit će i komentirati javne istupe političkih stranaka o mirovinskom sustavu

Hrvatska stranka umirovljenika (HSU) najstarija je umirovljenička stranka u zemlji, osnovana je 29. travnja 1996. godine, kako su tada naveli, kao odgovor na izostanak empatije ostalih političkih stranaka na probleme umirovljenika i osobito na nezakonito uskraćivanje stečenih umirovljeničkih prava iz 1993. godine, niskih mirovina te nedostatak političke volje da se ta situacija riješi. „Pri izradi Godišnjeg plana rada za 2024. godinu rukovodili smo se činjenicama da je to „super izborna godina“, da Hrvatska stranka umirovljenika mora zadržati parlamentarni status, da nažalost veliki broj umirovljenika živi u zoni siromaštva, da je neophodno izvršiti cjelovitu reformu mirovinskog sustava, da treba povećati mirovine i da u realizaciji zacrtanih planova treba tijesno surađivati s umirovljeničkim udrugama MUH-om i SUH-om, koje okupljaju veliki broj umirovljenika i bore se za njihov dostojanstven život u mirovini“, naglasio je za Glas umirovljenika predsjednik HSU-a Veselko Gabričević.

Nakon registracije stranke, HSU sudjeluje prvi put na lokalnim izborima u proljeće 1997. godine i sa 40-ak izabranih članova ulazi u lokalne strukture vlasti, da bi na izborima održanim 2001. godine broj izabranih vijećnika porastao na 70-ak. Na parlamentarnim izborima 2000. godine dobivamo 53 tisuće glasova, čime ne prelazimo izborni prag, ali osvajamo najviše glasova od svih izvan parlamentarnih stranaka. Na parlamentarnim izborima održanim 2003. godine HSU postaje parlamentarna stranka s tri zastupnika u Saboru. Na izborima za lokalnu, regionalnu i područnu samoupravu 2005. godine HSU postiže zavidne rezultate sa 40 županijskih, 100 gradskih i 106 općinskih vijećnika. Na parlamentarnim izborima održanim 2007. godine HSU ostaje parlamentarna stranka s jednim zastupnikom u Hrvatskom saboru.

Na izborima za lokalnu (regionalnu) samoupravu 2009. godine HSU je postigao izvanredne rezultate, te za skoro 23 % nadmašio rezultate izbora 2005. godine. Osvojeno je ukupno 270 vijećničkih mjesta (38 u županijama, 115 u gradovima i 117 u općinama) i 12 članova HSU-a članovi su izvršne vlasti. Parlamentarni izbori 2011. godine donose novost – HSU na izbore za zastupnike Hrvatskog sabora izlazi zajedno sa Socijaldemokratskom partijom i Hrvatskom narodnom strankom te osvaja tri zastupnička mandata, a zajednička lista od-

nosi uvjerljivu pobjedu na izborima. Relativni pobjednik izvanrednih izbora u rujnu 2016. bio je HDZ. Birači su u Sabor odabrali dva zastupnika HSU-a, a na izborima 2020. ostaje samo jedan zastupnik – Silvano Hrelja, koji je početkom 2023. godine izbačen iz stranke, te je HSU tako prestao biti parlamentarna stranka.

Primarni cilj – povećanje mirovina

„Hrvatska stranka umirovljenika će u 2024. godini nastaviti političko djelovanje, usmjereno i na brojne druge aktivnosti, ne samo na povećanje mirovina iako je to primarni cilj na državnoj razini, već i u jedinicama lokalne samouprave preko naših vijećnika neprekidno raditi na poboljšanju kvalitete života umirovljenika i osoba starije životne dobi, a jedan od prvih ciljeva je nastaviti parlamentarni status i imati svoje predstavnike u Hrvatskom saboru“, zaključuje Gabričević.

HSU zagovara rast mirovina u sljedećem četverogodišnjem razdoblju od 3-5% godišnje, kako bi se dostigao prosjek mirovina u EU u odnosu na plaću, a koji je blizu 60 posto. Stoga predlažu utvrđivanje i zakonsko reguliranje godišnjeg dodatka na sve mirovine, ali ne kao socijalni dodatak samo za ugrožene. Slično kao umirovljeničke udruge SUH i MUH, te neke stranke, HSU se zalaže da se usklađivanje mirovina vrši prema formuli 100:0, sukladno rastu plaća u RH, i to kvartalno. Zanimljiv je, međutim, pristup da se mirovine usklađuju samo prema stopostotnom rastu plaća, dok umirovljeničke udruge drže da nova formula treba biti sukladna stopostotnom rastu povoljnijeg indeksa – potrošačkih cijena ili plaća, ovisno što bude korisnije umirovljenicima. Kvartalno usklađivanje je svakako poželjno i valja ga pozdraviti.

Ukidanje penalizacije

HSU zagovara i staru ideju Matice umirovljenika o usvajanju Deklaracije o starijim osobama i umirovljenicima od strane Hrvatskog Sabora, koja bi uključivala i ustrojavanje institucije pravobranitelja za starije osobe i umirovljenike. HSU prihvaća dugotrajni prijedlog umirovljeničkih udruga o potrebi ukidanja penalizacije za prijevremene umirovljenike kad napune životnu dob za starosno umirovljenje, ili predlaže njeno svođenje na najviše 5 %. SUH i dalje smatra da je potrebno potpuno ukidanje penalizacije s navršanjem dobi od 65 godina, jer prijevremeni umirovljenici imaju oko 37

godina prosječnog radnog staža, ali bitno niže mirovine od tzv. starosnih umirovljenika koji imaju jedva 32 godine staža. K tome, većina prijevremenih umirovljenika su prinudno, a ne vlastitim izborom, odlazili u prijevremenu mirovinu, nakon propasti poduzeća u hrvatskoj privatizaciji po kunu i tjeranja na zavode za zapošljavanje.

Hrvatska stranka umirovljenika zagovara i otvaranje pilot projekta umirovljeničkih restorana u gradu Zagrebu, a potom i u većim gradovima u RH, što je svakako korisna ideja, ali i donekle ponižavajuća, jer buduće korisnike gura u sferu siromaštva. Svakako je pak dobra ideja o besplatnom prijevozu za sve umirovljenike brodom, željeznicom te subvencioniranje međumjesnog prijevoza autobusima i za 50 %, te uvođenje olakšica za prijevoz osobnih automobila sa kopna na otoke. Besplatan prijevoz željeznicom za umirovljenike upravo je u realizaciji, zahvaljujući upravo zagovaranju HSU-a. Predlažu i uvođenje umirovljeničke kartice za sve umirovljenike, koja bi se koristila za različite pogodnosti, a što već imaju neki gradovi te umirovljeničke udruge SUH i MUH.

A drugi obvezni stup?

Poznata je i stara inicijativa za ugradnju dizala u višekatne stambene zgrade korištenjem sredstava iz europskih fondova, sredstava državnog proračuna, sredstava JLS i pričuve stanara, no taj projekt ide vrlo sporo i vezan je isključivo za urbana područja.

HSU traži i povećanje osobnog odbitka umirovljenicima pri obračunu poreza na mirovine, koji bi k tome bio redovito usklađivan s porastom mirovina, dok SUH i MUH zagovaraju potpuno ukidanje poreza na mirovine, kako je to uvedeno u nekim zemljama u EU.

Iako je HSU održao u 2023. godini javnu tribinu o drugom mirovinskom stupu, nažalost, još nemaju jasno stajalište u vezi tog stupa, dok se umirovljeničke udruge jasno zalažu za transformaciju obveznog drugog stupa u dobrovoljni, kao što je učinila većina europskih zemalja koje su ga bile prinuđene uvesti prije dvadesetak godina pod pritiskom međunarodnih financijskih institucija. K tome, samo u 2023. čak 86 posto svih novoumirovljenih se vratilo u prvi stup, jer im je drugi stup nepovoljan.

Hoće li HSU, kao do sada najjača i najstarija umirovljenička stranka u Hrvatskoj, nakon godina slabljenja svog saborskog statusa konačno uspjeti dobiti više mandata ili ući na liste nekih velikih stranaka, te si tako osigurati parlamentarni status, ostaje otvoreno pitanje.

Jasna A. Petrović

Baku i djeda svako dijete treba

Bojan Klapčić je psiholog aktivan u Hrvatskoj udruzi za ravnopravno roditeljstvo koji, uz važnost oba roditelja za razvoj djeteta u razvedenom braku, već nekoliko godina zagovara visoko značenje uloge baka i djedova u sveobuhvatnoj skrbi o unučadi. Tijekom prošle godine je održao nekoliko radionica na tu temu u Zagrebu.

■ U sklopu projekta "ODABRALI TATE - budućnost djece", posvetili ste se tijekom 2023. godine održavanju radionica pod zajedničkim nazivom „Uloga baka i djedova u sveobuhvatnoj skrbi o unučadi“. Što Vas je motiviralo da ukazete na važnost nazočnosti baka i djedova u odrastanju unučadi?

Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo osnovana je 2009. godine i od tada, već 15. godinu promovira ravnopravno roditeljstvo kao najbolji interes djece, ukazujući na veliku važnost i drugih srodnika u obitelji. Godinama surađujem s udrugom i izvoditelj sam brojnih aktivnosti u njihovim projektima. Hrvatska ima vrlo dugu tradiciju proširenih obitelji koje su se brinule o unučadi, koji oblik skrbi je podržavajući za pravilan psihofizički razvoj djece i tu povoljnu praksu valja nastaviti. Danas djedovi i bake žive sve duže, pa je logično da se više uključuju u skrb za članove obitelji i to je dobitna kombinacija za sve: djeca dobiju emocionalnu, kognitivnu, logističku, socijalnu, a u skladu s mogućnostima i financijsku podršku djedova i baka. Roditelji bi trebali biti zahvalni za tu podršku, a djeca uživaju u bogatom obiteljskom životu, dokle god su najstarije generacije živuće. Bake i djedovi u takvim odnosima također duže održavaju zdravlje i vitalnost. Često zaboravljamo na sve blagodati skladnih obitelji i solidne „temelje“ koje djeca u njima dobivaju.

Razvedeni od unučadi?

■ Godišnje se bilježi više tisuća razvoda, a ta djeca, što ste ispravno zaključili, trebaju i dalje imati obitelj, i mamu i tatu, i djeda i baku. Nažalost, to je sve rjeđe, a djeca iz razvedenih brakova često postaju i žrtve loših međuljudskih odnosa svojih roditelja, pa im se sve češće onemogućava da redovito viđaju bake i djedove. Spomenuli ste da i sve više baka i djedova naziva broj Hrvatske udruge za ravnopravno roditeljstvo. Koje su njihove priče?

U Hrvatskoj se godišnje razvede oko 6000 brakova u kojima je 5000 – 6000 djece. Razvod roditelja je jedan od najintenzivnijih stresnih događaja za dijete. Kao mogući negativni učinci roditeljskog sukoba tijekom razvoda na dijete su: izražena agresivnost, impulzivnost, potreba za hiper-kontrolom, nisko samopouzdanje, samoopuživanje, psihosomatika, regresivno ponašanje, emocionalne teškoće – nestabilnost, anksioznost i depresivnost, smetnje u samo-regulaciji. Nažalost, problemi u konfliktnim razvodima prenose se i na najbliže srodnike, a to su bake i djedovi. Tragična je sudbina svakog djeda i bake ako nemaju bliskost sa svojim unucima jer vrijeme i zdravlje nisu na njihovoj strani. U razvodima brakova se konflikt roditelja često prenosi na djedove i bake, što je nepravedno jer se roditelji razvode međusobno, a ne razvode se bake i djedovi od unuka. Kvalitetna podrška sustava socijalne skrbi izostaje jer jedva uspijevaju izaći na kraj (ako i uspiju) s konfliktnim odnosima supružnika i kada bake i djedovi dođu na red već je konflikt toliko narastao da se prelio na sve generacije. Zato je moja preporuka da bake i djedovi traže susrete i druženja s unucima od onog trenutka kada se zajednica roditelja prekine, da ne čekaju završetak sudskog postupka razvoda braka roditelja, jer na te susrete i druženja imaju pravo bez obzira u kakvim su odnosima roditelji.

■ Poznato Vam je kako je Obiteljskim zakonom, po prijedlogu ondašnje

ministrice Milanke Opačić, 2014. godine, uvedena obveza baka i djedova da skrbe o svojoj unučadi u slučaju da to ne čine njihovi potomci. Čak je detaljno Zakonom o privremenom uzdržavanju provedbeno propisano da se državnu potporu za uzdržavanje za slučaj kad roditelj, najčešće otac, ne plaća redovito alimentaciju, ne može dobiti ako se prethodno ne zatraži sudskim putem plaćanje alimentacije od strane roditelja koji je neodgovorni neplatiša. Za posljedicu su više od stotine baka i djedova završili na sudu, ovršeni za zaostatke i do tri četvrtine svoje mirovine i gurnuti u zonu siromaštva. Sada je, nakon više godina zagovaranja, Sindikat umirovljenika Hrvatske uspio ishoditi ukidanje alimentacije za bake i djedove, što bi trebalo stupiti u primjenu najkasnije od polovice ove godine. Podržavate li takvu zakonsku promjenu?

Osvetnička strategija

Sindikat umirovljenika Hrvatske i Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo uputili su 21. studenog 2019. godine Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku inicijativu za izmjene i dopune Obiteljskog zakona i Zakona o privremenom uzdržavanju. Izuzetno nam je drago da se nakon toliko godina uspjelo ishoditi ukidanje alimentacije za bake i djedove.

Postojeća rješenja su nepravedna jer bake i djedovi nisu imali nikakav utjecaj na međusobne izbore partnera – budućih roditelja, niti na dinamiku njihovih odnosa. Kada je ta dinamika strahovito poremećena vrlo često se radi o mentalno-zdravstvenim poteškoćama, koji su onda javnozdravstveni problem. Dakle, društvo treba svim raspoloživim sredstvima, znanjem i umijećem stručnjaka socijalne skrbi i mentalnog zdravlja spriječiti da se događa konfliktni razlaz ili neplaćanje uzdržavanja, što je osvetnička strategija kojoj rijetki pribjegavaju.

Kako je to bizarno, neočekivano i neprilagođeno ponašanje (ako nećeš pomoći svojoj djeci, kome ćeš?), vjerojatno se radi o psihopatološkom poremećaju (jednom ili više njih) kod oca ili majke koji ne razumije kakvu štetu čine djeci. Državne službe vrlo rijetko idu toliko daleko da ustanove te poremećaje, koji su vrlo često poremećaji osobnosti koji onda amnestiraju počinitelja. Psihički oštećena osoba nije kriva za svoje ponašanje, krivica je na društvu koje ta oštećenja ne prepoznaje na vrijeme. Zato je nepravedno teret financiranja uzdržavanja prebaciti na bake i djedove koji „ni krivi ni dužni“ ispaštaju zbog neefikasnih socijalnih i psihijatrijskih službi. Stoga podržavam izmjene za koje ste se izborili, ali ostaje problem ranog prepoznavanja psihopatoloških smetnji, poremećaja i bolesti kod roditelja.

Užas ovršavanja unučadi

■ Nažalost, vjerujem da Vam je poznato kako unučad najčešće ima zabranu od svojih majki da viđaju bake i djedove, i kad im uredno plaćaju presuđenu alimentaciju. Nakon sudovanja, djeca su nerijetko uz očeve, izgubila i bake i djedove, a oni bi mogli redovito viđanje ostvariti tek sudskim postupkom i ovrhom nad djecom, što oni odbijaju učiniti zbog dobrobiti djece. Imate li takvih primjera iz svoje psihološke prakse?

Sudjelovao sam u nekoliko ovrha djece i njih treba izbjeći po svaku cijenu jer se događaju u kontekstu nasilja. Nasilje je već počinjeno uskraćivanjem susreta i druženja unuka s bakama i djedovima i stoga treba ići na prvu loptu i po hitnom postupku progoniti počinitelje čim se usude na takva uskraćivanja, pogotovo ako je dijete razvilo bliske odnose sa svojim bakom i djedom. Doista, koja psihički uravnotežena i dobro prilagođena osoba bi svoje dijete izvrgnulo patnji radi nezadovoljene čežnje za drugim važnim bliskim osobama koje su djetetu uskraćene radi sebičnih motiva kao što su osveta (osobna povrijeđenost što je zajednica prekinuta), zloupotrebe moći (ne dam djecu da pokažem svoju moć ili iznudim neke dobiti) ili druge patologije.

Bake i djedovi u tim slučajevima su prilično nemoćni, socijalna skrb nema posebne protokole koji bi ubrzali postupanja, financijski

su slabi plaćati sudske i odvjetničke usluge i preostaje im dugotrajno žalovanje koje mnoge otjera u grob. Praksa pokazuje da je borba protiv tlačitelja jedini primjereni način suočavanja koji će podržati očekivanja djedova i baka da će im se unuci jednog dana „ukazati“.

Preventivno, djedovi i bake moraju danas graditi vrlo bliske odnose privrženosti sa svojim unucima od dana njihovog rođenja nadalje, jer je takve odnose teže razvrgnuti unatoč namjeri nekih neprilagođenih roditelja da udalje djecu od cjelokupne rodbine druge strane.

Važnost proširene obiteljske podrške

■ *Vi ste psiholog s više od dva desetljeća iskustva u školstvu, ali i u socijalnoj skrbi. Nakon što ste proveli više od 1.400 forenzičkih i psiholoških vještačenja i obrada i sudjelovali u više od 700 sudskih postupaka u socijalnoj skrbi, upoznali ste ljudsku patnju. Najveće su žrtve ne samo djeca, već i bake i djedovi koji ne samo da su gurnuti u siromaštvo, već im je oduzeta i mogućnost viđanja unučadi. Mislite li da će zakonska izmjena biti dovoljna? Što biste još preporučili?*

Predložena zakonska izmjena će se ostvariti, ali je za djecu mnogo važnije da se počinitelji nepoštenih i štetnih praksi i progone i sankcioniraju. Djeca gube ogroman emocionalni, kognitivni, financijski i socijalni kapital ako nisu uključena u podršku svih članova proširene obitelji od strane oba roditelja, tako da je radi njihove zaštite i dobrobiti nužno razviti poseban protokol kako bi se brzo rješavali i pitanje uzdržavanja i pitanje redovitih susreta unuka s djedovima i bakama.

Nužno je i stalno upućivanje javnosti koliko djeca gube u tim slučajevima i kako im je životni start puno teži u odnosu na djecu koja tu proširenu podršku svo vrijeme imaju. Također je nužno educiranje i priprema supružnika koji stupaju u brak u kojem očekuju djecu, kako sprječavati konflikte koji se prelijevaju na sve članove obitelji, oni su razarajući za sve. Već dugi niz godina zagovaram obvezni predmet „roditeljstvo“ za učenike srednjih škola u kojem bi se oni upoznali s pravima i odgovornostima kao budućih roditelja, ali dobili i neke praktične savjete za primjenu odgojnih vještina, ali i drugih vještina kao što su kućanski poslovi (čišćenje, priprema hrane, održavanje uređaja i naprava, kućanstva, automobila...), primjena različitih igara, financijska pismenost, razvoj dječjih sposobnosti i talenata, zaštita mentalnog zdravlja.

Baka nije dočekala vidjeti unuku

■ *Kroz vašu udrugu provodite razne oblike psihosocijalne pomoći. Kroz radionice ukazujete i na sve veću važnost baka i djedova u životu unučadi te koji su oblici i čimbenici njihovih odnosa. Predstavljali ste i tipove djedova i baka prema bliskosti s unučadi i što sve utječe na tu bliskost. Prepoznaje se kao najveći problem što „sustav“ bake i djedove „ne doživljava“ kao bitne čimbenike skrbi, odgoja i obrazovanja djece,*

a kada oni pokrenu postupke koje im Obiteljski zakon omogućava su riziku da im druga strana uskraćuje i ono na što imaju pravo, u dugačkim sudskim postupcima u kojima vrijeme nije njihov saveznik. Možete li prikazati neke slučajeve?

S Hrvatskom udrugom za ravnopravno roditeljstvo održao sam brojne radionice i savjetovanja. Cilj udruge je promicanje ravnopravnog roditeljstva, zaštite prava djeteta na cjelovitu obitelj, bez obzira na to žive li roditelji zajedno ili ne. Uloga bake i djeda u djetetovom životu vrlo je važna jer je blizak odnos s djedom i bakom najvažnija emocionalna veza koju djeca razvijaju nakon one prve, prema roditeljima, a prednosti koje će djeca dobiti iz takvog odnosa su višestruke.

Bake i djedovi mogu biti mentori, savjetnici, prijatelji za igru ili obiteljski povjesničari kada se druže s unucima. Oni imaju pozitivan učinak na svoje unuke, a ta pozitivna emocionalna veza smanjuje simptome tjeskobe i depresije (poremećaji raspoloženja koji su danas kod djece u strelovitom porastu), stoga je potrebno poticati te odnose kada god se ukaže prilika.

O važnosti oba roditelja i bliskih srodnika, posebno baka i djedova u odgoju djece i o ravnopravnom roditeljstvu postoji niz istraživanja te znanstvenih i stručnih radova. Primjer su nam pozitivna iskustva iz europskih zemalja na koja se uvijek pozivamo. Zajednički odgoj kroz aktivno sudjelovanje oba roditelja te djedova i baka stvara sretniju djecu koja kasnije izrastaju u zdrave i psihički stabilne osobe.

Jedan od najtežih slučajeva je smrt bake Sive koja nakon 10 godina u boli i suzama nije dočekala da vidi svoju unuku. Teška situacija te bake i djeda koji žive u istoj kući sa sinom, snahom i unukama je bila u tome da ni ona ni djed nisu smjeli s unukama kontaktirati jer bijes njihovih roditelja je bio tako velik prema njima da su onemogućavali da ih baka i djed gledaju, sa njima pričaju, a svaki dan im je bio pun boli i nade da će sutra biti možda drugačije. Djed i baka su nam na jednu radionicu doputovali iz Rijeke, nakon sati putovanja i odlaska u 22 sata po mrklom mraku krenuli put doma i prije no što su krenuli u suzama su zahvalili jer „ih netko napokon razumije“. Ima takvih slučajeva puno i previše. Mi se kao društvo pozivamo na zaštitu onih najnemoćnijih, djece i starih ljudi, a upravo njih ne štitimo od obiteljskih zlostavljanja.

Kad vam zabrane viđati unučad

■ *Nedavno ste pokrenuli i projekt „Baku i djeda svako dijete treba“. Na što ćete se fokusirati u tom projektu i kakve učinke očekujete? Mi dodajemo kako i bake i djedovi trebaju svoju unučad!*

Projekt „Baku i djeda svako dijete treba“ Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo pokrenula je 01.10.2023. uz financijsku podršku Grada Zagreba i traje do 29.02.2024. godine. Cilj projekta je unapređenje i zaštita prava djece, osnaživanje kapaciteta i podrška obitelji, zaštita prava i poboljšanje kvalitete života osoba starije životne dobi te poticanje volonterstva. Projektom pružamo svakodnevnu savjetodavnu pomoć te u vidu radionica organiziramo psihosocijalnu pomoć, grupe podrške i tai chi kreativne radionice. Sve radionice i pomoć koju pružamo su besplatni, a sve informacije o dosadašnjim aktivnostima i one koje će se organizirati mogu se naći na web i FB stranici Udruge. Naglasio bih da nam se javljaju bake i djedovi iz cijele Hrvatske, da je vijest o projektu izašla u Srbiji, Crnoj Gori i BiH te da smo prvi i za sada jedini javno progovorili o problemu neviđanja unuka.

Radi se o prvom projektu te vrste u Hrvatskoj i očekuje se povećani interes korisnika (baka i djedova) i javnosti. Mnogi bake i djedovi su već jako obeshrabreni u svojim pokušajima da dobiju zasluženu pravdu pa ih pozivamo da dođu, podijele svoja iskustva s drugima i dobiju podršku u svojoj borbi. Djeca nas trebaju u onome što njima pogoduje za zdrav razvoj, oni su 25% naše sadašnjosti ali 100% naše budućnosti. Želimo da nam ta djeca sutra kažu da su postali stabilni, zreli odgovorni ljudi jer su svijet gledali „na leđima divova“, nas koji smo im prethodili, a to su ne samo roditelji, nego i djedovi i bake.

Jasna A Petrović

Koja je stvarna vrijednost mirovina

U posljednje predizborno vrijeme Vlada se počela koristiti novom terminologijom, govoreći o „sveukupnim mirovinama“, s ciljem da uveća iznose prosječne mirovine i pokuša uljepšati sumornu umirovljeničku realnost. U toj novoj formulaciji izbačeni su oni koji uz hrvatsku primaju i inozemnu mirovinu (međunarodni ugovori), jer to doista ruši prosjek, ali su u obračun ubačeni svi oni koji su na temelju posebnih propisa i beneficiranog radnog staža dobili uvećanja mirovina. Tako se umjesto prosječne mirovine prema ZOMO-u sada priča o sveukupnim mirovinama u koje su uključeni i oni s posebnim propisima, branitelji, HVO, vojnici i policajci.

Prosječna mirovina za prosinac 2023. iznosi 511,31 euro prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i bez međunarodnih ugovora, a iznos Vladine prosječne „sveukupne mirovine“ je 551,42 eura. Potonji iznos, iako ušminkan kategorijom onih po posebnim propisima, svejedno ne izgleda pretjerano dobar u doba visoke inflacije i skupe hrane, ali je još gore što većina hrvatskih umirovljenika može samo sanjati i o tolikom iznosu mirovine.

Medijan jedini bitan

Naime, privilegirane skupine umirovljenika podigle su iznos prosječne „sveukupne mirovine“, pa je jedini realni pokazatelj iznos medijalne mirovine, koji je daleko, daleko niži, te iznosi svega 494,22 eura, odnosno 57 eura manje od tog prosjeka. Medijan znači da od milijun i četrdeset tisuća umirovljenika koji primaju mirovine (bez međunarodnih ugovora) njih polovica, odnosno 520 tisuća, ima mirovine niže, a polovica više od tog iznosa. Dakle, polovica umirovljenika u Hrvatskoj nema niti 500 eura mirovine, pa ne čudi da stopa rizika od siromaštva za starije od 65 godina u Hrvatskoj iznosi 32,4 posto, odnosno da je svaki treći umirovljenik praktički siromašan. Ako i uzmemo Vladinu prosječnu „sveukupnu mirovinu“ od 551,42 eura, 640.000 umirovljenika ima mirovinu manju od tog iznosa.

Ljepota statistike je upravo u tome da se može prilagođavati vašim potrebama, pa su se tako i naši vlastodršci poigrali s brojkama pa su izmislili sveukupne mirovine, no kad se one krenu raščlanjivati otkriva se prava istina. Dapače, sveukupne mirovine su novotvorevina kako bi se HDZ-ova Vlada mogla pokriti da je ispunila obećanje iz predizbornog dokumenta iz 2020. godine pod nazivom „Sigurna Hrvatska“ u kojem se navodi da će se nastaviti „podizati mirovine s ciljem da prosječna mirovina dosegne 50 posto od prosječne neto plaće, a da se istodobno umanje razlike među mirovinama“.

Statističkim iskrivljavanjem Vlada sada priča kako je udjel prosječne mirovine u prosječnoj plaći 47 posto i da bi taj udjel bio još i viši da su u mirovine uključeni i solidarni/socijalni dodatci. No, istovremeno više ne spominju zadnji dio rečenice iz svog predizbornog programa u kojem kažu da će smanjiti razlike u mirovinama. Ne treba zaboraviti da HDZ-ova Vlada nije na vlasti od 2020., već od 2016. godine, a u tadašnjem predizbornom programu pod nazivom „Vjerodostojno“ HDZ je obećao da će udjel prosječne mirovine u plaći iznositi 60 posto, koliko je europski prosjek. Kriteriji su se očito snizili, pa je sada i nategnutih 50 posto odličan posao Vlade. Bravo.

Vjerodostojan promašaj

No, u programu „Vjerodostojno“ nije bez razloga stajao taj postotak, jer je upravo 60 posto udjela mirovine u plaći prosjek EU zemalja pa je sastavljač tog dijela programa bio dobro upućen u brojke, no u praksi, nakon osvajanja vlasti, stvari u pravilu nikad nisu onakve kao što političari obećavaju pred izbore. U ovom slučaju brojke nisu niti blizu obećanih.

Posljednjih dana i tjedana članovi Vlade izlazili su u javnost s različitim brojkama o rastu mirovina i plaća, sve u skladu sa statističkim manipulacijama, gdje su primjerice ponekad izbjegavali pričati o inflaciji koja je pratila taj rast. No, statistika ne služi samo da bi se prikivalo realno stanje, već i da se pravilno interpretiraju podaci i uspoređuju, pa se tako pokazalo da su u ovom mandatu Vlade kroz dosadašnjih sedam usklađivanja mirovine rasle malo iznad 27 posto. U istom razdoblju inflacija je iznosila 25 posto, pa je zaključak da su mirovine neznatno rasle u odnosu na inflaciju. No, zna se da umirovljenici većinu svojih mirovina potroše na hranu, a cijene hrane su porasle osjetno više od službene inflacije, pa je zaključak da u mandatu ove Vlade umirovljenici žive lošije nego prije.

Ni najavljeno poboljšanje formule usklađivanja mirovina (85-15 umjesto 70-30) koje je najavljeno za srpanj 2024. neće biti popraviti umirovljenički standard, a neovisni mirovinski stručnjak Željko Šemper je podržao zahtjeve umirovljeničkih udruga da se mirovine usklađuju prema 100-postotnom rastu cijena ili plaća kako bi se zaustavio daljnji trend opadanja udjela mirovine u plaći. Dapače, izračunao je da su u posljednjih devet usklađivanja, u četiri i pol godine, mirovine rasle 29,78 posto, a da se primjenjivala ministrova formula (85-15) bi rasle 33,03 posto, a u slučaju formule 100-0 mirovine bi narasle svega 3,17 posto više od ministrovog prijedloga (36,20 posto). Neshvatljivo je da su ministar i Vlada i tu sitničarili i nisu popustili...

Igor Knežević

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske
Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: Odranska 18, 10020 Novi Zagreb, mob. 098/704647

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilu SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 580 eura; za pola stranice 440 eura i za četvrtinu stranice 290 eura.

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U SIJEČNJU 2024.

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 29. studenoga i 18. prosinca 2023. godine održane su redovne sjednice, a 22. prosinca 2023. godine izvanredna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO). U nastavku donosimo najvažnije odluke.

Na listama lijekova HZZO-a novi lijekovi

U redovnoj proceduri na liste lijekova HZZO-a stavljene su generičke paralele i dodatni oblici već postojećih lijekova, a od novih lijekova na liste su stavljeni trastuzumab derukstekan za liječenje uznapredovanog HER2+ raka dojke te kliničke paralele postojećim lijekovima, pri čemu je na osnovnu listu lijekova stavljen lijek somatrogon za liječenje djece i adolescenata koji imaju poremećaj u rastu, a na dopunsku listu lijekova lijek rimegepant za profilaksu migrene.

Uz lijek glukagon za nazalnu primjenu izmjenom kriterija uz lijek na osnovnoj listi lijekova za primjenu na teret obveznoga zdravstvenog osiguranja omogućeno je propisivanje lijeka kod djece i adolescenata sa šećernom bolešću u dobi od četiri do 18 godina, odraslih osiguranih osoba sa šećernom bolešću koji koriste inzulinsku terapiju u četiri ili više doza inzulina na dan odnosno za bolesnike koji koriste inzulinske pumpe te kod trudnica na inzulinskoj terapiji. Status lijeka na dopunskoj listi lijekova nije promijenjen što znači da se kod svih ostalih bolesnika lijek može propisivati i dalje uz sudjelovanje u cijeni lijeka u skladu s registracijskim statusom.

Također su od novih lijekova na liste stavljeni lijek mifamurtid za liječenje osteosarkoma, bimekizumab za liječenje psorijaze, eptinezumab za liječenje migrene, melatonin za liječenje nesаницe u djece i adolescenata s poremećajem iz spektra autizma i/ili sindromom Smith-Magenis i lijek burosumab za liječenje X-vezane hipofosfatemije.

Uz lijekove koji se primjenjuju kao imunoterapija proširene su indikacije za njihovu primjenu, tako

da se atezolizumab može primjenjivati i u liječenju ranog raka pluća nemalih stanica, lijek pembrolizumab u prvoj liniji liječenja karcinoma glave i vrata, neoadjuvantnom i adjuvantnom liječenju trostruko negativnog raka dojke te adjuvantnom liječenju raka bubrega, a dvojna imunoterapija lijekovima nivolumab s ipilumabom moguća je za liječenje melanoma i malignog pleuralnog mezotelioma.

Ujedno je provedeno i redovno godišnje usklađivanje cijena koje će plaćati HZZO za lijekove koji se propisuju na recept.

Povećane cijene određenih ortopedskih i drugih pomagala

U redovnoj proceduri rješavanja predmeta, povećane su cijene određenih pomagala unutar skupina proteza za ruke, proteza za noge, potrošnih dijelova za proteze i pomagala za kretanje, a na liste pomagala HZZO-a uvršteni su odašiljač za kontinuirano mjerenje glukoze s pripadajućim senzorom, pomagala u skupini obloga za rane i pomagala za disanje te akumulator za elektromotorna invalidska kolica s posebnim načinom upravljanja.

Produženo ugovorno razdoblje do 30. lipnja 2024. godine

HZZO je produžio ugovorno razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2024. godine za do sada ugovorene zdravstvene ustanove na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini te ugovorene privatne zdravstvene radnike na razini primarne i sekundarne zdravstvene zaštite, u postojećem opsegu.

Također su za navedeno razdoblje produljeni ugovori s do sada ugovorenim isporučiteljima ortopedskih i drugih pomagala koji s HZZO-om imaju sklopljene ugovore o isporuci ortopedskih i drugih pomagala.

IZ SADRŽAJA:

- Na listama lijekova HZZO-a novi lijekovi
- Novi Opći uvjeti ugovora o dopunskom zdravstvenom osiguranju

Novi prihodovni cenzus za dopunsko zdravstveno osiguranje

Utvrđen je novi prihodovni cenzus za ostvarivanje prava na plaćanje premije dopunskoga zdravstvenog osiguranja iz sredstava državnog proračuna u 2024. godini.

Naime, u skladu sa Zakonom o dobrovoljnom zdravstvenom osiguranju, HZZO svake godine provodi usklađenje prihodovnog cenzusa s promjenama prosječnog indeksa potrošačkih cijena i promjenama prosječne bruto plaće zaposlenih u Republici Hrvatskoj.

Temeljem donijete Odluke o usklađivanju prihodovnog cenzusa za ostvarivanje prava na plaćanje premije dopunskoga zdravstvenog osiguranja iz državnog proračuna u 2024. godini navedeno će pravo moći ostvariti osigurane osobe HZZO-a ako im ukupan prihod u prethodnoj kalendarskoj godini, iskazan po članu obitelji, mjesečno nije veći od 379,49 eura te osigurane osobe samci ako im prihod u prethodnoj kalendarskoj godini mjesečno nije veći od 475,12 eura.

Navedeni cenzusi u primjeni su od 1. siječnja 2024. godine.

Financiranje rada pod nadzorom i pripravničkog staža zdravstvenih radnika

U cilju zapošljavanja što većeg broja doktora medicine u zdravstvenom sustavu Republike Hrvatske, HZZO će i nadalje financirati rad doktora medicine bez specijalizacije te je donesena odluka o izboru doktora medicine bez specijalizacije za koje će se financirati rad pod nadzorom te je u prijedlogu Liste prvenstva uvršteno 52 kandidata.

Također se nastavlja i financiranje rada pripravnika – doktora medicine, magistara farmacije i magistara medicinske biokemije i laboratorijske medicine. Stoga je donesena odluka o izboru pripravnika – doktora medicine, magistara farmacije i magistara medicinske biokemije i laboratorijske medicine za koje će se financirati pripravnički staž osnovom Javnog natječaja iz 2023. godine te je u prijedlogu Liste prvenstva uvršteno 12 kandidata i to sedam doktora medicine, jedan magistar farmacije i četiri magistra medicinske biokemije i laboratorijske medicine.

Nakon provedenih natječaja, ugovorne zdravstvene ustanove i drugi ugovorni subjekti HZZO-a će sklopiti ugovore o radu s odabranim kandidatima, na osnovi kojih će HZZO u najkraćem roku sklopiti ugovore o financiranju s ugovornim zdravstvenim ustanovama i drugim ugovornim subjektima HZZO-a.

Novi Opći uvjeti ugovora o dopunskom zdravstvenom osiguranju

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju („Narodne novine“, broj 33/23.), došlo je do izmjene odnosno povećanja minimalnog iznosa sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite za pojedine zdravstvene usluge te maksimalnog iznosa sudjelovanja osiguranih osoba u troškovima zdravstvene zaštite koji će se primjenjivati od 1. siječnja 2024. godine. Osigurana osoba obvezna je platiti sudjelovanje u troškovima zdravstvene zaštite osobno prilikom korištenja zdravstvene zaštite ili putem dopunskoga zdravstvenog osiguranja.

Radi usklađenja s ovim zakonskim izmjenama, Upravno vijeće HZZO-a donijelo je nove Opće uvjete ugovora o

dopunskom zdravstvenom osiguranju s propisanim novim iznosima sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite.

Policom dopunskoga zdravstvenog osiguranja HZZO osigurava pokriće sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite u visini od 20 % pune cijene zdravstvene zaštite, odnosno najmanje u iznosu postotka proračunske osnovice za izvršenu zdravstvenu zaštitu kako slijedi:

1. specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu, uključujući dnevnu bolnicu i kirurške zahvate u dnevnoj bolnici, osim ambulantne fizikalne medicine i rehabilitacije - 1% proračunske osnovice,

2. specijalističku dijagnostiku koja nije na razini primarne zdravstvene zaštite - 2% proračunske osnovice,

3. ortopedska i druga pomagala utvrđena osnovnom listom ortopedskih i drugih pomagala Zavoda - 2% proračunske osnovice,

4. specijalističko-konzilijarnu zdravstvenu zaštitu u ambulatnoj fizikalnoj medicini i rehabilitaciji i za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju u kući - 1% proračunske osnovice po danu,

5. liječenje u drugim državama članicama i trećim državama u skladu s propisima Europske unije, međunarodnim ugovorom, Zakonom o obveznom zdravstvenom osiguranju i općim aktom Zavoda, ako propisima Europske unije, odnosno međunarodnim ugovorom nije drukčije određeno,

6. troškove bolničke zdravstvene zaštite - 4,01% proračunske osnovice po danu,

7. dentalna pomagala utvrđena osnovnom listom dentalnih pomagala Zavoda za odrasle osobe u dobi od 18 do 65 godina - 40,09% proračunske osnovice,

8. dentalna pomagala utvrđena osnovnom listom dentalnih pomagala Zavoda za osobe starije od 65 godina - 20,04% proračunske osnovice.

Najviši iznos sudjelovanja u troškovima zdravstvene zaštite koji je obvezna snositi osigurana osoba može po jednom ispostavljenom računu za izvršenu zdravstvenu zaštitu iznositi najviše 120,26 % proračunske osnovice.

Cijena police dopunskoga zdravstvenog osiguranja HZZO-a i uz ove zakonske izmjene koje se odnose na sudjelovanje u troškovima zdravstvene zaštite i nadalje će ostati nepromijenjena.

Ugovoreni novi dijagnostičko – terapijski postupci

Radi smanjenja liste čekanja HZZO je na temelju upute Ministarstva zdravstva raspisao natječaj za sklapanje ugovora o provođenju dijagnostičko-terapijskih postupaka.

Na temelju provedenog natječaja, Upravno vijeće HZZO-a donijelo je odluku kojom se prihvaćaju ponude najpovoljnijih ponuditelja za provođenje dijagnostičko-terapijskih postupaka te će u skladu s odlukom biti ugovoreno ukupno 39.808 postupaka: 12.426 postupaka UZV dojki, 6.498 postupaka UZV cijelog abdomena, 5.800 postupaka magnetske rezonance (MR) po anatomske regiji, 5.120 postupaka UZV/dopler arterija ili vena gornjih i donjih ekstremiteta, 3.260 postupaka transtorakalne ehokardiografije, 2.400 postupaka UZV štitnjače, 1.050 postupaka CT-a jedne anatomske regije, 964 postupaka kolor dopler karotida i vertebralnih arterija, 920 postupaka UZV lokomotornog sustava, 400 postupaka polisomnografije - odrasle osobe; 390 postupaka digitalne dermoskopije s mapiranjem cijelog tijela, 200 postupaka ezofagogastroduodenoskopije, 200 postupaka EMNG gornjih i/ili donjih ekstremiteta (odrasla osoba), 100 postupaka ergometrije, te 80 postupaka kolonoskopije (totalne).

Ugovaranjem dodatnih postupaka, HZZO osigurava veću dostupnost i kontinuiranost zdravstvene zaštite svojim osiguranim osobama.

• Ugovoreni novi dijagnostičko-terapijski postupci

• Novine u obveznom zdravstvenom osiguranju od 1. travnja 2023. godine (9. dio)

NOVINE U OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU OD 1. TRAVNJA 2023. GODINE

(9. dio)

(Nastavak iz prošlog broja)

5. Naknada plaće osiguranicima koji ostvaruju uvjete za mirovinu

Povećana je dobna granica osiguranika za ostvarivanje prava na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti na teret sredstava HZZO-a odnosno državnog proračuna (sa 65 na 70 godina) uz uvjet navršenih 15 godina mirovinskog staža na temelju nesamostalnog ili samostalnog rada.

Naime, radi se o još jednom od ciljeva iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti, a to je da se ne otežava mogućnost duljeg ostanka u svijetu rada i ostvarivanje prava na povećanje mirovine za svaki mjesec kasnijeg umirovljenja time što se, između ostaloga, poslodavcima nameće i teret vezan uz obvezu podmirivanja troškova naknade plaće za vrijeme privremene nesposobnosti koji zapošljavaju radnika koji je već ispunio uvjete za starosnu mirovinu.

Osiguranici od navršenih 65 godina pa do navršenih 70 godina kojima je utvrđena privremena nesposobnost prije stupanja na snagu ZIDZOZO-a i nastavlja se nakon njegova stupanja na snagu počevši od 1. travnja 2023. godine mogu ostvariti pravo na naknadu plaće za vrijeme privremene nesposobnosti na teret sredstva HZZO-a odnosno državnog proračuna.

Osnovica za naknadu plaće utvrđuje im se osnovom plaća isplaćenih u propisanom šestomjesečnom razdoblju koje je prethodilo mjesecu utvrđivanja privremene nesposobnosti neovisno o proteku vremena od dana utvrđivanja iste.

Slijedom navedenoga, potonji osiguranici ne mogu ostvariti pravo na naknadu plaće za privremenu nesposobnost koja je trajala prije stupanja na snagu ZIDZOZO-a iako bi naknada plaće za tu privremenu nesposobnost teretila sredstva HZZO-a ili državnog proračuna da nije bila propisana dobna granica za ostvarivanje prava od 65 godina.

6. Naknada plaće nakon prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti

U skladu sa ZOZO-om osiguraniku kojem je za vrijeme trajanja privremene nesposobnosti prestao radni odnos odnosno obavljanje djelatnosti osobnim radom naknada plaće pripadala je u propisanom trajanju i nakon prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti osobnim radom i to pod uvjetom da mu je izabrani doktor privremenu nesposobnost utvrdio najmanje osam dana prije dana prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti osobnim radom te da je u vrijeme prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti osobnim radom imao pravo na naknadu plaće u skladu sa ZOZO-om.

ZIDZOZO-om se produžuje rok za utvrđivanje privremene nesposobnosti prije prestanka radnog odnosa odnosno obavljanja djelatnosti osobnim radom kao uvjet za ostvarivanje prava na naknadu plaće s osam na 15 dana.

Također kao iznimka od navedenog uvjeta propisano je da se isti ne odnosi na osiguranika kojem je privremena nesposobnost utvrđena unutar toga roka zbog priznate nove ozljede na radu odnosno nove profesionalne bolesti te na osiguranika pomorca u međunarodnoj plovidbi kojem je privremena nesposobnost utvrđena unutar toga roka od strane broskog doktora ili osobe ovlaštene za pružanje zdravstvene zaštite na brodu.

Uvjet od 15 dana primjenjuje se i na osiguranike kojima je utvrđen status temeljem primitaka od kojih se utvrđuje drugi dohodak.

7. Obveza pridržavanja medicinskih indikacija od strane izabranog doktora

Izričito se propisuje obveza izabranog doktora pridržavanja medicinskih indikacija tijekom praćenja privremene nesposobnosti te da mu **nije dopušteno mijenjanje dijagnoze bolesti** osiguranika odnosno zaključivanje privremene nesposobnosti ako za to ne postoji medicinska indikacija.

U slučaju ne pridržavanja istog predviđena je **novčana kazna za prekršaj** u iznosu od 660,00 do 2650,00 eura.

(Nastavak u idućem broju)

- Naknada plaće nakon prestanka radnog odnosa

- Obveza pridržavanja medicinskih indikacija od strane izabranog doktora

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija

Margaretska 3, 10000 ZAGREB

www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.

Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja HZZO-a
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI

za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979

za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

Izmjene zakona od 1. siječnja 2024.

U nastavku donosimo pregled zakonskih izmjena koje su stupile na snagu 1. siječnja 2024., odnosno pojašnjenje kako iste utječu na ostvarivanje prava korisnika u 2024. godini.

Zakona o izmjeni Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, (NN 156/23, dalje u tekstu: ZI Zakona o dodatku)

Prema ZI Zakona o dodatku, korisnicima kojima je u obveznom mirovinskom osiguranju generacijske solidarnosti određena osnovna mirovina, osnovica za dodatak je mjesečna svota osnovne mirovine i isti određuje se u postotku od 27 % od osnovne mirovine.

Pravo na dodatak od 27 % se ostvaruje za dio mirovine koja se izračunava na temelju mirovinskoga staža navršenog do početka primjene obveznog mirovinskog osiguranja individualne kapitalizirane štednje (do 31. prosinca 2001.), kao i za dio mirovine koja se izračunava na temelju mirovinskoga staža ostvarenog nakon 1. siječnja 2002. odnosno od dana stupanja u obvezno mirovinsko osiguranje individualne kapitalizirane štednje.

Korisnicima mirovine, kojima je do dana stupanja na snagu ZI Zakona o dodatku određen dodatak na osnovnu mirovinu, s danom stupanja na snagu ZI Zakona o dodatku određuje se dodatak na osnovnu mirovinu pripadajuću od 1. siječnja 2024. prema ZI Zakona o dodatku, ako je mirovina u isplati.

Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje će, po službenoj dužnosti, tim korisnicima mirovine odrediti dodatak na osnovnu mirovinu prema ZI Zakona o dodatku, bez donošenja rješenja.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji (NN 156/23, dalje u tekstu: ZID ZOHBDR)

Odredbe ZID ZOHBDR-a usklađene su sa Zakonom o mirovinskom osiguranju.

ZID ZOHBDR-om je omogućeno korisnicima invalidske mirovine zbog djelomičnog gubitka radne sposobnosti uzrokovane u cijelosti ili dijelom sudjelovanjem u obrani suvereniteta Republike Hrvatske da im se za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena mirovina isplaćuje sa mirovinskom faktorom 0,8.

Iznos obiteljske mirovine iza umrlog hrvatskog branitelja HRVI iz domovinskog rata kojima je bilo priznato pravo na doplatak za pomoć i njegu do smrti, koji je umro zbog ozljede ili bolesti izvan okolnosti obrane suvereniteta ili umrlog hrvatskog branitelja i umrlog HRVI koji je bio osiguranik ili korisnik mirovine, određuje se primjenom osobnog boda umrlog korisnika mirovine uz primjenu sljedećih mirovinskih faktora:

- a) 0,77 za mirovinu samo bračnog ili izvanbračnog druga odnosno samo dijete
- b) 0,88 za dva člana obitelji
- c) 1,0 za tri člana obitelji
- d) 1,1 za četiri ili više

Bračni drug/izvanbračni drug umrlog hrvatskog branitelja i umrlog HRVI koji je bio osiguranik ili korisnik mirovine stječe pravo na obiteljsku mirovinu kada navršši 50 godina života (bez obzira na dob koju je imao u trenutku smrti).

Korisnicima obiteljske mirovine ostvarene prema ZOHBDR-u ili ZOMO-u koji su nastavili raditi do polovice punog radnog vremena uz izmijenjeni ugovor o radu ili koji se tijekom korištenja prava zaposle do polovice punog radnog vremena isplata mirovine se ne obustavlja niti smanjuje.

Korisnici najniže starosne mirovine, starosne mirovine za dugogodišnjeg osiguranika, prijevremene starosne mirovine ili obiteljske mirovine ostvarene temeljem ZOHBDR-a ili ZOMO-a imaju pravo na

najnižu mirovinu i u slučaju zaposlenja do polovice punog radnog vremena.

Korisnici najniže invalidske mirovine ostvarene prema ZOHBDR-u ili ZOMO-u kojima je utvrđen djelomični gubitak radne sposobnosti prouzročen djelomice ili u cijelosti kao posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske imaju pravo na najnižu mirovinu za vrijeme zaposlenja do polovice punog radnog vremena.

Korisnici najniže invalidske mirovine ostvarene prema ZOHBDR-u ili ZOMO-u kojima je utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti prouzročen djelomice ili u cijelosti kao posljedica sudjelovanja u obrani suvereniteta Republike Hrvatske imaju pravo na najnižu mirovinu za vrijeme zaposlenja manje od 3,5 sati dnevno.

Korisnicima mirovine kojima je isplata najniže mirovine za vrijeme zaposlenja bila obustavljena, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje uspostaviti će isplatu najniže mirovine bez donošenja rješenja, najkasnije u roku od tri mjeseca, ako je to za korisnika povoljnije.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe (NN 156/23, dalje u tekstu: ZID Zakona)

ZID Zakonom predviđene su četiri ključne izmjene:

- ublažavanje uvjeta prebivališta
- povećanje prihodovnog cenzusa
- povećanje svote nacionalne naknade
- isplata putem pošte na izričit zahtjev korisnika

Uvjet neprekidnog prebivališta na području Republike Hrvatske neposredno prije podnošenja zahtjeva, snižava se s 20 na 10 godina.

Jedan od dodatnih uvjeta za ostvarivanje prava na nacionalnu naknadu, prihodovni cenzus, odnosno visina prihoda korisnika i/ili članova kućanstva ostvaren u prethodnoj godini po članu kućanstva mjesečno, podiže se na dvostruki iznos nacionalne naknade, odnosno 300,00 eura po članu kućanstva mjesečno u 2024. godini.

Vežano uz dodatni uvjet da korisnik nacionalne naknade za starije osobe ne smije imati sklopljen ugovor o dosmrtnom uzdržavanju ili ugovor o doživotnom uzdržavanju kao primatelj uzdržavanja, ZID Zakonom propisuje se iznimka za one situacije kada je pokrenut postupak za raskid, utvrđenje ništetnosti ili poništenje ugovora.

Iznos nacionalne naknade za starije osobe od 1. siječnja 2024. iznosi 150,00 eura.

Od 1. siječnja 2024. isplata nacionalne naknade omogućuje se i putem pošte na adresu, na zahtjev korisnika.

HZMO će, počevši od 1. siječnja 2024. po službenoj dužnosti, bez donošenja rješenja, odrediti nacionalnu naknadu zatečenim korisnicima u novom iznosu, a radi osiguranja iste razine prava kao za nove korisnike.

KORISNICI MIROVINA - isplata u prosincu 2023.

Vrsta mirovine	Broj korisnika	Prosječna netomirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO*		
Starosna mirovina	406 494	560,32 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	46 514	642,76 EUR
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO-a	66 078	474,33 EUR
Prijevremena starosna mirovina	175 840	510,69 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	375	505,42 EUR
Invalidska mirovina	88 800	374,01 EUR
Obiteljska mirovina	162 246	430,48 EUR
UKUPNO - ZOMO	946 347	509,38 EUR
Korisnici koji su u 2023. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO*		
Starosna mirovina	15 776	553,75 EUR
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO-a	4 604	609,82 EUR
Prijevremena starosna mirovina	4 697	501,83 EUR
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO-a	10	540,46 EUR
Invalidska mirovina	1 629	370,30 EUR
Obiteljska mirovina	5 324	441,41 EUR
UKUPNO	32 040	526,20 EUR
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	89 889	812,19 EUR
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	182 235	719,87 EUR
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO-u	264 562	349,26 EUR
Korisnici najviše mirovine prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 556	1.363,75 EUR

* bez međunarodnih ugovora

Ukupan broj osiguranika	1 658 116
Ukupan broj korisnika mirovine	1 226 239
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika	1:1,35
Prosječna netoplaća u Republici Hrvatskoj za listopad 2023.	1.178 EUR
Prosječna sveukupna starosna mirovina ZOMO korisnika koji su pravo na mirovinu ostvarili u 2023. godini (bez međunarodnih ugovora)	544,32 EUR
Korisnici mirovina - muškarci (46,15%)	565 943
Korisnici mirovina - žene (53,85%)	660 296
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO	72 godine
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO	34 godine
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2023. godini - ZOMO	64 godine

Uređuje i grafički priprema:
 Ured za odnose s javnošću HZMO
 A. Mihanovića 3, 10000 Zagreb
 e-mail: urednistvo@mirovinsko.hr
 faks: 01/4595-168

mirovinsko.hr

INFOTELEFONI:
+385 1 45 95 011
+385 1 45 95 022
 (radnim danom od 8 do 16 sati)

Torta sa SUH-ovim potpisom

SUH-a na podij, uz velike ovacije okupljenih. Zabavo je trajala do dugo u noć, uz pjesmu, ples i živu glazbu. Veliko hvala ide donatorima, A.N.I.j. d.o.o., vozaču Nikši Vidoševiću i Nives Čapeti koji su osigurali torte s motivima SUH-a.

Čak 60 članova sudjelovalo je i na proslavi dočeka Nove godine u hotelu Sveti Križ u mjestu Arbanija na poluotoku Čiovo. Bilo je ludo i nezaboravno, a sve pohvale idu i domaćinu na sjajnoj organizaciji, kao i osoblju, a pogotovo konobarici Slavici koja se brinula da im doček bude izvrstan. Proslavu Nove godine dodatno je upotpunila i proslava rođendana jedne članice koja 1. siječnja slavi rođendan. Sretno svima u 2024. godini!

A.T.

Druga SUH-a Split već tradicionalno je organizirala božićni i novogodišnji bal u restoranu Bolero. Na zabavi održanoj 20. prosinca 2023. godine, osim članova su sudjelovali i dragi gosti, predsjednik Podružnice SUH-a Žrnovnica Siniša Marin i predsjednica Povjereništva SUH SDŽ Meri Ličina. Najstariji član udruge Drago Radić donio je tortu ukrašenu logom

KONAVLE Općina časti

Hvalevrijednu gestu napravila je Općina Konavle, koja je uoči Božića, 20. prosinca počastila 87 umirovljenika, članova Podružnice SUH-a Konavle, gala ručkom uz glazbu u izletištu Kameni mlin u Čilipima. Na kraju zabave predsjednik Podružnice SUH-a Konavle Ante Mandić se u ime svih prisutnih zahvalio načelniku općine Boži Lasiću na ugodnom gostoprimstvu. Potom se načelnik obratio i pozvao sve prisutne, kao i članove njihovih obitelji, da dva dana kasnije dođu na domjenak u šator na Trg Dr. Franje Tuđmana u Cavtat, što su prisutni s oduševljenjem prihvatili. Na domjenku je bilo obilje delicija te je organizirana živa glazba, na kojoj je bilo mnoštvo stanovnika Konavala.

Dana 21. prosinca članovi podružnice počastili su korisnike

Doma za starije i nemoćne na Grudi kao i njihove djelatnike sa 100 porcija bakalara, priklama (fritulama), crnim i bijelim vinom, te tako svima čestitali Božić i novu 2024. godinu, na što su se korisnici doma srdačno zahvalili.

Topla voda prija

SUH Podružnica Konavle i Povjereništvo SUH-a Dubrovačko-neretvanske županije tijekom studenog 2023. su organizirali desetodnevni boravak 55 članova u banji Terme Iliđa. Prilikom boravka posjetili su i Sarajevo, Vrelo Bosne, Bašćaršiju, Trebević i ostale znamenitosti. Uživali su u poznatim bosanskim delicijama, ćevapima u somunu i slasticama. Prijevoz je za korisnike bio besplatan, odnosno isti je platio Sindikat umirovljenika. Podružnica je

organizirala i jednodnevni izlet na sajam u Vrapčice kod Mostara. Izlet su iskoristili i da posjete Mostar i Stari most, nakon čega su i ručali. Troškove izleta i ručka je također „pokrila“ podružnica.

Poslije ovog izleta, ponovo je organiziran desetodnevni boravak u toplicama, ovaj put 56 članova je uživalo u Banji Vrućici u Tesliću (od 25.11. do 5.12). Prilikom boravka u Banji Vrućici, osim terapija koje su imali prema uputama liječnika, išli su i u posjet u Banja Luku, Etno selo Usoru, katoličko svetište i druga izletišta i zanimljivosti tog područja.

Ante Mandić

DUBROVNIK Prijatelji stari gdje ste

Podružnica SUH-a Dubrovnik organizirala je 11. prosinca 2023. godine božićni domjenak u restoranu Mimoza. Okupilo se četrdesetak članova koji su uživali u nezaboravnoj večeri. Ukusno jelo i dobro društvo bili bi dovoljni za lijepo provedenu večer, no atmosferu je dodatno razgalila živa glazba, točnije harmonikaš koji je svirao poznate dalmatinske i dubrovačke pjesme, a svi članovi su bez prestanka pjevali. A kad je krenula Terezina pjesma „Prijatelji stari gdje ste“ atmosfera je doživjela vrhunac. Pet dana kasnije 50 članova otišlo je na jednodnevni izlet u Konavle.

Tamo su posjetili rodnu kuću poznatog hrvatskog slikara Vlahe Bukovca, koja je ujedno i muzej u kojem se nalazi stalni postav Bukovčevih djela koja prezentiraju sve faze slikarevog opusa. Izlet je iskorišten i za posjet Sokol gradu, prekrasnoj utvrdi Dubrovačke Republike, koja je obnovljena i od 2013. godine otvorena za javnost zahvaljujući Društvu prijatelja dubrovačke starine. Za kraj dana otišli su na zelenu manestru u seosku kuću Novaković, gdje su uživali uz glazbu, ples, smijeh i dobru spizu. Nova je godina dobro započela!

Z.K.

Čarolija za kraj godine

Dva puna autobusa, oko 100 članova Podružnice SUH-a Labin otišlo je 9. prosinca 2023. na jednodnevni izlet u Graz, glavni grad austrijske pokrajine Štajerske. Tamo su uživali u Adventu, razgledavajući povijesnu jezgru grada, pijući kuhano vino i degustirajući lokalne specijalitete. Pet dana kasnije podružnica je nahranila 100 svojih članova podijelivši im ukusne obroke pripremljene u Hotelu Peteani i restoranu Bukaleta, a sve zahvaljujući suradnji s Crvenim križem Labin i udruženjem obrtnika Labin.

Na samom kraju godine, članovi su uživali u adventskoj ča-

roliji Opatije bajne, a nakon toga su prisustvovali prekrasnom novogodišnjem gala koncertu Riječkog simfonijskog orkestra "Svi na valcer" u HNK Ivana pl. Zajca u Rijeci. U punoj brzini su ujurili i u 2024. godinu - razgledom vrlo impresivne retrospektivne izložbe skulptura velikoga Ivana Meštrovića u Galeriji Klovičevi davori, a zatim uživali u zagrebačkom adventu.

I.K.

PEŠČENICA Knap pa do Beča

Prilično aktivan prosinac 2023. proveli su članove Podružnice SUH-a Peščenica iz Zagreba. Već na početku prosinca vodstvo podružnice iznenadilo je svoje članove te je uz zabavu, u tajnosti organiziralo i dolazak Svetog Nikole i Krampusa, koji su tako iznenadili, a nakon toga i oduševili članove. Već 14. prosinca članice su sudjelovale na Božićnom sajmu u Centru kulture Peščenica - KNAP-u, gdje su izložile svoje božićne ukrase koje su izradile na prethodnim kreativnim radionicama.

Tri dana kasnije autobus pun članova otišao je na izlet u Beč, gdje su uživali u prekrasno ukrašenoj austrijskoj prijestolnici, dakako posjetivši glavne turističke atrakcije.

M.N.

OSIJEK Domjenak pa rođendan

Udruga SUH Osijek u svojim prostorijama organizirala je tradicionalni božićni domjenak u srijedu 13. prosinca 2023. Na domjenku se okupilo

pedesetak članova koji su uz jelo i piće, uživali i u živoj glazbi. Na repertoaru su bile uglavnom tradicionalne slavonske pjesme, a nije nedostajalo plesa i pjesme. Već

dva dana kasnije imali su razlog za novo slavlje, jedna članica slavila je rođendan, pa su se svi okupljeni počastili tradicionalnim slavonskim mesnim specijalitetima i kolačima.

M.O.

DONJI MIHOLJAC Langošice i Budimpešta

U petak 15. prosinca 2023. Udruga SUH-a Donji Miholjac sudjelovala je na Adventu u tom gradu kojeg je organizirala turistička zajednica. Naša udruga imala je svoj štand, na kojem su vrijedne članice nudile langošice i kuhano vino koje su same pripremile. Već sljedeći dan 25 članova uputilo se na dvodnevni izlet u Budimpeštu. Pod stručnim vodstvom razgledali su znamenitosti u gradu, stare dijelove Budima i Pešte, Dunav koji ih razdvaja, čuvenu tržnicu i još puno toga.

Nije to bilo sve u prosincu, jer je 27. prosinca u vili Valpovo u Valpovu organiziran i božićni i novogodišnji domjenak, ili točnije večera sa živom glazbom. Okupilo se 52. članova koji su uživali u lijepoj atmosferi, družeći se, plešući i pjevajući.

Z.R.

UMAG Posjet domu

U srijedu 27. prosinca 2023. godine predstavnici SUH-a Umag i Plesna grupa Zvezdice 50+ posjetili su korisnike Doma Atilio Gamboc Umag te im predali prigodne poklone i održali mini koncert. Ravnateljica Doma Diana Lekić, predsjednica podružnice SUH-a Umag Eva Vrtovec te počasni predsjednik Toni Pertot održali su kratke, pozdravne govore. Tridesetak korisnika uživalo je u nekolicini veselih plesnih točaka Zvezdica, što je toliko zagrijalo atmosferu da su i korisnici zaplesali u ritmu vesele glazbe. Na kraju je sve okupljene Dom počastio pićem i kolačima. Rastali su se zadovoljni uz obećanje da će se ponovno svi vidjeti i sljedeće godine.

Z.T.

Halo doktore u 11 navečer

Postoje dvije vrste ljudi. Oni koji za sitnice zovu liječnika u kućni posjet ili odlaze u ambulantu ili na dežurnu službu u bolnicu, kao i oni koji liječnika zatraže za pomoć kada za neke bolesti to može biti i prekasno. Kada je potrebno zvati liječnika u kućni posjet? U prvom redu kada se radi o starijim i nemoćnim osobama, bilo da se kod njih radi o nekim akutnim stanjima praćenima temperaturom, bolovima bilo koje vrste, kao i slučajevima kada se radi samo o kontroli, osobito kod onih koji boluju od visokog krvnog tlaka. Tada je potrebno jedan do dva puta mjesečno zvati liječnika da prekontrolira tlak i prepiše terapiju.

U takvim je slučajevima isto tako korisno da dotični pacijent, ukoliko ne može zapamtiti naziv lijeka koji uzima, zadrži kutiju i pokaže liječniku koji dolazi u posjet, jer se na taj način izbjegava neprestano mijenjanje terapije, te stalno ostaje ona na koju organizam najbolje reagira. Liječničku pomoć moraju zatražiti pacijenti koji boluju od čira na želucu ili dvanaesniku, u slučaju kada tijekom jednog, odnosno najduže dva dana, primijete da im je stolica crna kao talog kave. Zatim kad imaju jaka i učestala povraćanja hrane pomiješane s krvlju, kao i onda kada postoje stalni vrlo jaki bolovi naročito s noćnim poteškoćama, a koji nikako ne prolaze uz terapiju koju redovito uzimaju. Ako takav pacijent živi u mjestu gdje postoji bolnica, savjetuje se da pomoć potraži u bolnici bez prethodnog poziva liječnika u kućni posjet.

Liječniku se trebaju javiti i kronični bolesnici respiratornog sustava, bilo da su bronhitičari ili astmatičari, i to pri pojavi temperature. Svi već prije dijagnosticirani srčani bolesnici, bilo da se radi o srčanim urođenim ili stečenim greškama, koji su preboljeli infarkt, imaju stenokardije prilikom pogoršanja stanja, moraju se obratiti liječniku i to najbolje onome koji ih prati od početka bolesti.

Iz svega toga se može zaključiti da prilikom svakog pogoršanja stanja koje traje jedan do dva dana i ne prestaje uz do tada uzimanu terapiju, potrebno je otići u ambulantu gdje postoji mogućnost direktnog pregleda i automatskog određivanja točnije i bolje terapije. Svaka iznenadna bol u predjelu srca sa širenjem boli u lijevu ruku, padom tlaka i

ubrzanjem pulsa - simptomi su svježeg infarkta. Sva dugotrajna i ozbiljnija krvarenja, bilo iz nosa, bilo iz genitourinarnog trakta, kao i stanja dugotrajne začepljenosti i nemogućnosti mokrenja, također zahtijevaju liječničku pomoć, i to isključivo bolničko liječenje.

Nakon što smo apsolvirali kada treba zvati, sada je na redu objašnjenje kada ne treba zvati liječnika. U slučajevima kada se radi o gripi ili prehladama, niti povišenje temperature do 38°C neće dovesti do pogoršanja stanja organizma u toliko mjeri da pacijent ne bi mogao otići do ambulate da se postavi dijagnoza i ordinira terapija, kao i da se povede daleko adekvatnija kontrola nakon uzete terapije.

Isto tako, ako je pacijent bio u ambulantu i dobio određenu terapiju koju mora potrošiti za 4-5 dana, jer je to doza za liječenje, te ukoliko temperatura nije pala na normalnu tog istog dana - ne treba zvati drugog liječnika, jer mu taj može reći samo da troši terapiju do kraja i javi se svom liječniku na kontrolu. Naime, ne treba zaboraviti da bolest ima svoj tijek i trajanje i ne može proći za jedan dan.

Reumatska oboljenja također ne zahtijevaju hitan dolazak liječnika u kuću, jer postoji dovoljno starih i prokušanih lijekova kao što su Andol, Aspirin ili Analgin koji mogu ublažiti "trganje" u zglobovima i istovremeno omogućiti odlazak u ambulantu ili na fizikalnu terapiju. Liječnik u kući se zove jedino kada je došlo do izuzetno jake boli i iznenadne boli u križima ili nozi koja onemogućava bilo kakvo pokretanje.

Na kraju da skrenemo pažnju i na sljedeće. Ako temperatura traje već 2-3 dana, ne treba zvati liječnika u 22 ili 23 sata noću, već se tijekom dana treba obratiti za pomoć u svoju nadležnu ambulantu. Isto je tako vrlo neodgovorno samostalno ordinirati terapiju, osobito antibiotike koje pacijent uzima nekoliko dana na svoju ruku pa se tek onda obraća liječniku, prikrivajući na taj način mnoge simptome bolesti i mijenjajući njezinu kliničku sliku. Daleko je bolje uzeti nekoliko tableta za sniženje temperature, pa se javiti liječniku, jer će na taj način klinička slika biti daleko jasnija, postavljanje dijagnoze jednostavnije, a pacijent neće samome sebi štetiti.

dr. Ivo Belan

KAKO PREBRODITI ZIMU Grijanje spaja starije

Vodstvo engleskog gradića Banburyja u okrugu Oxfordshire odlučilo je pomoći svojim najstarijim sugrađanima te je otvorilo vrata svog Društvenog centra za sve one koji se osjećaju izolirano, ali i kojima se skupo grijati kod kuće zbog visokih računa za grijanje. Dakako, vrlo brzo se pročulo za ovo mjesto gdje starije osobe mogu doći igrati bingo, družiti se, i uživati u toplom prostoru.

Tako je jedna gospođa rekla „kako bi ranije provodila cijeli dan u stanu sama i ne bi vidjela nikog živog, a sada kad dođe u centar svi su ovdje“. Druga je pak kazala „kako joj ovo mjesto pomaže u borbi protiv samoće, jer da je ostala kod kuće ne bi ništa radila“. Jedan stariji gospodin pak kaže „kako uživa dolaziti jer susreće ljude, priča i druži se s njima, dobro se nasmije, i kako je općenito sjajna atmosfera“.

Da ne ispadne kako uvijek samo hvalimo dobre svjetske prakse i kudimo da nečeg takvog nema u Hrvatskoj, i mnogi hrvatski gradovi i općine na sličan način pomažu starijim osobama i umirovljenicima, pa im daju na raspolaganje prostorije svojih mjesnih odbora ili društvenih domova. Tako i većini SUH-ovih

podružnica ususret izlaze lokalne vlasti, pa naši umirovljenici u tim prostorima mogu obavljati dio svojih aktivnosti, od kreativnih radionica, zabava, medicinskih pregleda, kartanja, pikada, druženja...

Budite nježni prema sebi i volite se

U godini, koja je iza nas mnogo smo razmišljali kako ćemo od ove Nove godine postati bolji i sretniji. I sada odlučno koračamo u ovu novu 2024. godinu, s obnovljenom nadom, poletom i obećanjima i veselimo se novim počecima. Kao da smo pritisnuli čarobni gumb i okrenuli čisti, novi list knjige. U moru novogodišnjih odluka i želja najčešće su: dobro zdravlje, veća mirovina, smršaviti, jesti zdravije, prestati pušiti, više se družiti s prijateljima, djetom i unucima... Ali stara izreka kaže da čar nije u dolasku na cilj, već u samom putovanju.

Odluka o postavljanju izazova i ciljeva svakako je pohvalna, no ustrajanje u njima vrlo brzo padne u vodu kako se bliži kraj siječnja. Pretjerana očekivanja i nerealni ciljevi često dovode do odustajanja i razočaranja, te do brzog povratka na staro. Kraj godine, kao i svaki kraj, predstavlja i novi početak. U prosincu najčešće rezimiramo proteklu godinu i analiziramo što je bilo dobro za nas, a što loše. Većina ljudi sanjari o nečem što će se početi realizirati od mjeseca siječnja. To je odraz našeg htijenja za osobnom promjenom, čak i ako se nikada ne ispuni.

Svake zime nestrpljivo iščekujemo blagdane i veselimo se ukusnim delicijama koje nas očekuju. Neki, bilo zbog zdravstvenih ili financijskih problema, paze da ne opterete želudac i izbjegnju probavne smetnje, odnosno manjak na računu. Advent je posebno čarobno doba godine. Vrijeme u kojem i najhladnija srca zatrepere, barem nakratko. Božić, sa svojim snažnim optimizmom, daje poticaj i snagu da se ponovo rodimo, pobijedimo sami sebe, kako bismo bili bolji ljudi. Neki žele promjene na poslovnom, a neki na privatnom planu.

Pred kraj godine svi uvijek postavljamo ista pitanja. Što nam je ova godina donijela? Hoće li sljedeća biti bolja? Možemo li i mi biti bolji? Je li to moja godina? Ako se svake godine iznova time opterećujemo, nije dobro. Ali, ako se pitamo iz razloga da još malo poradimo na sebi, to je onda u redu. Postavljanje visokih ciljeva ponekad zna biti motivacija, ali je isto tako i mač s dvije oštrice, jer ako ne dođe do njihovog ostvarenja, razočarenje je neminovno. Kako vam se ne bi dogodilo da se razočarate, jer niste uspjeli održati korak sa svojim novogodišnjim odlukama, neophodno je planirati jednostavne smjernice. Prvi korak od kojeg treba da počete je, prije svega, postavljanje realnih očekivanja. Primjerice, kako si organizirati život i preživljavanje s prosječnom, odnosno minimalnom mirovinom?

Hoće li umirovljenici s primanjima ne-

dostatnim za normalan život gladovati? Zanimarimo li odjeću i obuću, pa čak i popravke uređaja u kući, preskakanje kave u lokalnom kafiću ili odlaske u kazalište, za kućne potrepštine ostaje nam tek nekoliko eura! Branka, s mirovinom nešto manjom od prosječne, svaki tjedan planira svoje troškove. Redovito pregledava kataloge i uspoređuje akcijske cijene.

S prijateljima se tijekom hladnih mjeseci nalazi u obližnjem trgovačkom centru, a na kavicu odu u jedan, po cijenama prihvatljiv, kvartovski kafić. Na plac sve rjeđe odlazi jer su cijene za nju previsoke. Dok nam psiholozi savjetuju da planovi trebaju biti praktični i u skladu s našim načinom i tempom života, mnogi će od vas reći da je iza vas puno godina i mnogo planova, bilo ostvarenih ili neostvarenih.

„U ovoj godini živite dan po dan i budite zahvalni na sitnicama. Budite ponosni na sebe. Oprostite svima, ne zato što zaslužuju oprost, već zato što vi zaslužujete mir“

Umirovljenik Drago pita kako da nešto planira s praznim novčanikom? Sretan je što ga zdravlje još koliko-toliko služi pa može nešto sitno zaraditi obavljajući manje vodoinstalaterske usluge. Ne očekujte od Nove godine da će biti ispisana samo lijepim i pozitivnim događajima, životom u izobilju, leptirićima u stomaku, boljim odnosom s vašim osobnim partnerom, prijateljima ili kolegama s posla. Čeka nas još mnogo pogrešaka, kao što ih je bilo i do sada.

Ne očekujte od Nove godine hrpu revolucionarnih odluka koje ćete primjenjivati kroz sljedećih dvanaest mjeseci, već se potrudimo da makar jedna realna odluka dnevno popravi našu svakodnevnicu, ne očekujući neke bombastične promjene preko noći. Ukoliko su vaš porok slatkiji i brza hrana, ne očajavajte i priuštite si, ali samo u malim količinama. Ciljano izbjegavanje hrane za koju znate da nije najzdravija, samo će potaknuti još veću potrebu za njom. Sjetite se da uvijek imate izbor i počnite razmišljati na način da izaberete zdraviju

varijantu, jer vi to želite, dobra je za vaše tijelo i osjećate se bolje. Negativna slika o sebi ili pak o svome tijelu, šalje poruke da nešto nije u redu s nama.

Uštedite vrijeme i umjesto da razmišljate kako promijeniti vlastiti izgled, razmišljajte kako se bolje osjećati u svome tijelu? Ovakav način pomoći će vašem mentalnom i fizičkom zdravlju. Tek kada tako počnemo razmišljati o novoj godini počet će se slagati stvari na svoje mjesto. Pretjerana samokritika otežava vam pozitivnu promjenu koju želite ostvariti. Nezadovoljstvo koje se akumuliralo tijekom prethodne godine, neće nestati preko noći. Baš kao ni suvišni kilogrami koji se nisu nagomilali u jednom danu. Budite nježni prema sebi i ne zaboravite da prave i kvalitetne promjene dolaze sporo i uključuju padove i uspone.

Naučite nešto iz svake pogreške i svakog ustajanja. Pomisao na izlazak iz zone sigurnosti u većini ljudi izaziva strah. Nešto strano, nepoznato, teško će nas potaknuti da se pokrenemo. Izbjegavamo testirati naše granice i držimo se sigurne udaljenosti i ugodanog puta. Ali kako naučiti više o sebi ako stalno idemo istim putem? Poneki pad bitan je da se ponovno dignemo i nastavimo. Isto tako nelagoda i nesigurnost pomažu nam da se razvijamo i rastemo. Godine ne bi smjele biti prepreka.

Na životnom putu prema cilju potrebni su rad, disciplina i odricanje, no nemojte pritom zaboraviti živjeti. Rasporedite vrijeme za sve što volite oko svojih prioriteta te zapišite u svoj kalendar. Tako više nećete raditi izlike i stavljati svoje potrebe u drugi plan. U ovoj godini živite dan po dan i budite zahvalni na sitnicama. Budite ponosni na sebe. Oprostite svima, ne zato što zaslužuju oprost, već zato što vi zaslužujete mir. Ove godine budite sretni i volite sebe, jer to zaslužujete.

Drenka Gaković

Želim pokrenuti poništenje oporuke

Pitanje: Prije 3 godine vođen je ostavinski postupak nakon strica koji je oporukom sve ostavio susjedi. Saznao sam da je stric bio nagovoren i praktički prevaren, bio je u zabludi, i tako potpisao tu oporuku. Želio sam pokrenuti poništenje oporuke, ali su mi rekli da sam zakasnio. Koji je rok za pokretanje tog postupka? **(M.Ž., Osijek)**

Odgovor: Zakon o nasljeđivanju dopušta poništenje oporuke zbog mana volje oporučitelja kao što su prijetnja, sila, prevara ili zabluda. Oporuka zbog tih razloga može biti poništena u cijelosti ili samo djelomično. Međutim, poništenje oporuke može zahtijevati samo osoba koja za to ima pravni interes. To znači da možete pokrenuti postupak ako imate od poništenja korist, na primjer ako biste bili nasljednik da nema oporuke. Pored toga, rok za pokretanje postupka je jedna godina od kada ste saznali za razlog poništenja, a počinje teći od proglašenja oporuke. Nakon proteka 10 godina od proglašenja oporuke, više se ne može pokrenuti taj postupak. Iznimno, rok za poništenje prema osobi koja je prouzročila mane volje oporučitelja, ili za to znala ili morala znati, je 20 godina od proglašenja oporuke. Dakle, ako imate pravni interes i ako nije prošlo više od godinu dana od vašeg saznanja za mane volje vašeg pokojnog strica kod pisanja oporuke, možete pokrenuti postupak. U suprotnom ste zakasnili. Naravno da morate imate dokaze za svoje tvrdnje kako biste uspješno i pravilno mogli voditi postupak. Ipak, savjetujemo i stručnu pomoć odvjetnika.

Ukinuto mi je produženo mirovinsko osiguranje

Pitanje: Nakon sporazumnog otkaza bio sam prijavljen na Zavodu za zapošljavanje i plaćao sam produženo mirovinsko osiguranje. Prije tri mjeseca sam se zaposlio samo na četiri sata pa su mi ukinuli pravo na produženo mirovinsko. Ja i dalje plaćam produženo osiguranje sam. Da li su mi to mogli ukinuti i što s uplaćenim sredstvima nakon ukidanja? **(K.C.M., Zagreb)**

Odgovor: Vi ste očigledno imali pravo na produženo mirovinsko osiguranje (koje ste plaćali sami) po osnovi Vaše nezaposlenosti. Kada ste postali zaposlena osoba, pa makar i na skraćeno radno vrijeme, izgubili ste status nezaposlene osobe. Zbog toga više nemate uvjete za samostalno plaćanje produženog mirovinskog osiguranja, a Vaši se mirovinski doprinosi sada plaćaju drugačije i po drugoj osnovi. Možete zatražiti povrat sredstva koja ste uplaćivali nakon što ste postali zaposlena osoba, a uplate ste vjerojatno vršili na Poreznu upravu Ministarstva financija. Priložite rješenje o prestanku prava na produženo mirovinsko osiguranje i dokaze o uplatama nakon toga te od Porezne uprave zatražite povrat novca.

Predujam za izlazak suda

Pitanje: Vlasnica sam zemljišta koje graniči sa susjedom, a on je pokrenuo sudski postupak za sređivanje svog vlasništva u zemljišnim knjigama. Kaže da se moraju urediti međe s mojim zemljištem, jer da nisu točne. Ja se tome ne protivim i podržavam da se stanje sredi. Sud mi je poslao poziv za očevid u kojem piše da se mora platiti predujam za izlazak suda. Da li sam ja dužna nešto platiti, iako je to pokrenuo susjed? Ne razumijem zašto to piše u mom pozivu. **(B.N., Čakovec)**

Odgovor: Ova vrsta sudskog postupka zove se pojedinačni zemljišnoknjižni ispravni postupak. U tom postupku troškove snosi predlagatelj, odnosno vaš susjed, a vi niste dužni platiti nikakav predujam za izlazak suda. Predlagatelj je osoba koja je pokrenula taj postupak i traži da se na njoj nekretnini izvrše određene promjene i to provede u zemljišnoj knjizi. S obzirom da nekretnina graniči s vašom vi ste sudionik tog postupka. Pretpostavljamo da je ta napomena o obavezi plaćanja predujma ostala u „špranci“ sudskog poziva, ali ona se na vas ne odnosi jer vi niste niti pokrenuli postupak. Štoviše, ukoliko ste već ranije dali suglasnost na geodetski elaborat i novu skicu susjedove nekretnine, očevid se može održati i bez vašeg prisustva.

Inkluzivni dodatak

Pitanje: Kao teški invalid korisnica sam osobne invalidnine. Pročitala sam da se mijenjaju prava za invalide i da se sada uvodi inkluzivni dodatak. Ne razumijem što je to i da li to mijenja moj status. Bojim se da ću izgubiti pravo ili da ću morati na ponovno vještačenje. **(Z.A., Hvar)**

Odgovor: Hrvatski sabor je usvojio Zakon o inkluzivnom dodatku prema kojem će biti objedinjene četiri dosadašnje naknade - osobna invalidnina, doplatka za pomoć i njegu, uvećani doplatka za djecu i naknada za nezaposlene. Niti jedan dosadašnji korisnik ne bi smio dobiti manji mjesečni iznos inkluzivnog dodatka nego je dobivao do sada, već bi iznosi trebali čak porasti. Do priznavanja inkluzivnog dodatka korisnici će i dalje imati ostvarena prava, a postupak za inkluzivni dodatak provodit će se do kraja 2024. Nije predviđeno novo sveobuhvatno vještačenje korisnika. Nakon priznanja inkluzivnog dodatka korisnicima će biti isplaćena razlika.

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo pravosuđa i
uprave

Projekt „Pravni savjeti za starije osobe
– pomicanje granica“ financiran je sred-
stvima Ministarstva pravosuđa i uprave.

pravni
savjeti

Odgovara:
Štefica Salaj
dipl. pravnik

Besplatno
pravno
savjetovanje
za članove
Sindikata
umirovljenika
radno vrijeme:
ponedjeljak,
utorak, srijeda,
petak: od
9 do 13 sati;
četvrtak: od
9 do 16 sati.
Telefon:
01/4615-797;
e-mail:
suhsavjetovaliste
@gmail.com
ili
[https://www.suh.hr/
savjeti/pitaj-pravnika/](https://www.suh.hr/savjeti/pitaj-pravnika/)

dr. Ivo Belan, dugogodišnji novinarski suradnik SUH-a

Pozitivan stav i rekreacija su recept za dug život

„Čak i najtamnija noć će proći i sunce će ponovno izaći“

Osvakom čovjeku i njegovom životu mogao bi se napisati roman i napraviti dokumentarac, no Ivo je čovjek za kojeg ova izjava ne stoji. Jer o njemu bi se moglo napisati više romana i napraviti više dokumentaraca. Razlog je njegov aktivni i nemirni duh, koji ga je tjerao da prijeđe pola svijeta, i da nikad zapravo ne staje sa svojim aktivnostima, pa i sada kada ima 87 godina. Ima tome već dosta godina kad je Ivo prihvatio pisati članke o zdravstvenim temama za Glas umirovljenika, i nova stranica u njegovom bogatom životu se počela pisati.

„Prije petnaest godina (zar je moguće da je već toliko prošlo), obratio sam se glavnoj urednici vašeg Glasa umirovljenika, Jasni A. Petrović, i ponudio suradnju. Ona me je, na prvu loptu, ljubazno prihvatila za suradnika i ukazala povjerenje. U okruženju redakcije osjećam se sasvim ugodno. U našem Glasu umirovljenika vodim rubriku Bolji život, gdje nastojim odabirati što atraktivnije teme. U više navrata sam primio s raznih strana informacije da se moja rubrika sa zadovoljstvom redovno prati, što me je obradovalo“, kazao nam je u uvodu Ivo te otkrio kako je s pisanjem započeo još u studentskim danima.

„Onaj poznati crv za pisanje počeo je rovariti u mom organizmu vrlo rano, pisao sam za zagrebački studentski list, ali javljao sam se i u ponekom lokalnom listu, s popularnim zdravstvenim temama, pružajući savjete od praktične važnosti za svakodnevni život umirovljenika. Tako i danas u Glasu umirovljenika pišem o zdravoj prehrani, važnosti preventivnih medicinskih akcija, uspješnim borbama protiv stresa.

Raduje me pisati za umirovljenike, osobito za Sindikat umirovljenika, koji se od 1992. godine bori za prava umirovljenika, veće mirovine i više dostojanstva. Redovito pratim sve prijedloge i zahtjeve SUH-a i vidim kako su često i uspješni u svojim pregovorima“, kaže dr. Ivo.

On je ponosan Bokelj rođen u Tivtu, u Boki kotorskoj, za koju

ističe da je nekad bila Hrvatska, a danas je to Crna Gora, te ga vežu lijepe uspomene na djetinjstvo. Sretno je oženjen s Božicom s kojom je dobio dvoje djece.

„Imam dva sina, dva Indijanca, mama je poglavica, a ja sam slomljena strijela. Nije na odmet malo šale za početak nove godine. Stariji sin Ivica, s prijateljem vodi firmu koja stavlja na tržište aparate za zavarivanje. Podario mi je dvoje unučadi, Ivu (5) i Tomu (3). Mlađi sin Tonči, radi u firmi za servisiranje klimatskih uređaja. I on mi je podario dvoje unučadi, Luciju (18) i Roka (13)“, veselo će nam Ivo.

Ivo je u Zagrebu završio Medicinski fakultet, te se nakon toga zaposlio u Pakracu u bolnici i Domu zdravlja. No, tamo se nije dugo zadržao.

„Prodoše dvije godine i moj me nemirni duh odvede u Birmingham (Engleska), gdje sam radio godinu dana u dermatološko-venerološkoj bolnici. Jednom, prilikom pauze na poslu, sam pročitao oglas u novinama kako Gadafi traži liječnike, a plaća je bila osjetno veća nego u Engleskoj. Nisam puno dvojio, spakirao sam kofere i pravac Libija. Tamo sam radio u terenskoj ambulanti opće medicine“.

U Tripoliju mu se rodio stariji sin Ivica, a nakon pet godina počela ga je, kaže, nagrizati nostalgija te se vratio u Hrvatsku, gdje se zaposlio u tvornici lijekova Belupo, gdje je i ostao raditi do mirovine. Bilo je to prije 26 godina. Osim liječničkog posla i pisanja, Ivi bi život bio nezamisliv bez – trčanja. Prije 45 godina zaljubio se u rekreativno trčanje, koje tada nije bilo popularno u Hrvatskoj.

„Pročitao sam u medijima kako milijuni Amerikanaca trče, pa sam tako i ja krenuo trčati na relaciji Dubrava-Sesvete. Tada kod nas nije bilo puno trkača, pa se svaki drugi čovjek okretao za mnom, jer sam im valjda bio čudak koji trči po cesti. Čak i supruga i kolege s posla su mi počeli prigovarati da mi ne dolikuje raditi tako neozbiljne stvari“.

No, to ga nije pokolebalo, bio je sudionik niza svjetski pozna-

tih maratona (New York, London, Moskva, Hong Kong), a u to vrijeme je napisao i izdao knjigu „Jogging“ u kojoj je obradio sve aspekte rekreativnog trčanja.

Zanimljivo, Ivo je i inicijator jedne međunarodne utrke, naime došao je na ideju da trči od hrvatsko-crnogorske granice Debeli brijeg do svog Tivta, u dužini 31. kilometra. Utrku je nazvao Trka mira i posvetio ju svim Bokeljima, svim ljudima dobrih namjera i onima koji nisu zaraženi virusom mržnje. Istrčao je deset puta tu trku, a nakon prve ga je u Podgorici primio i tadašnji predsjednik Crne Gore Filip Vujanović i čestitao mu na doprinosu zbližavanju dvaju naroda.

Ivo i dandanas trči, dva do tri puta tjedno od 5 do 7 kilometara, te ga vjerojatno kao i nekoć ljudi gledaju sa čuđenjem, ovaj put zbog toga što je vjerojatno jedan od najstarijih, ako ne i najstariji trkač u Hrvatskoj.

„I moj stariji sin redovno trči, uspio sam ga zaraziti s tim virusom. I moja žena je počela trčati, ali nažalost ona trči samo od trgovine do trgovine (haha!) Inače, trčim već 45 godina. To vam dođe kao droga, kojoj ne možete pobjeći, s tom razlikom što bi rado vidio što više takvih narkomana“, u šali će Ivo.

Kaže kako trčanje ima bezbroj fizičkih, ali i psihičkih koristi za čovjeka, jer u današnjem tempu života dovodi do opuštanja. Ali ističe i kako se u Hrvatskoj sportsko-rekreativnim aktivnostima redovito bavi samo 6 posto stanovništva, dok u zemljama s razvijenom „fizičkom kulturom“ ta brojka je između 30 i 50 posto.

S obzirom da je radio vani i u sređenoj hrvatskoj tvrtki Ivo je zadovoljan s iznosom svoje mirovine, ali je svjestan da je u Hrvatskoj životni standard umirovljenika nizak, no optimističan, kakav je, za kraj nam je kazao u svom nepokolebljivo vedrom stilu:

„Čuj stari, Victor Hugo, u svojim Jadicima, na jednom mjestu je kazao: Čak i najtamnija noć će proći i sunce će ponovno izaći“.

Igor Knežević